

Euskal autonomia erkidegoko gizarte-ekonomiari buruzko kontakizuna

Zuzendaritza

Marta Enciso Santocildes
Aitor Bengoetxea Alkorta
Leire Uriarte Zabala

Edizioa

Aitziber Mugarra Elorriaga

eman la zabal zazu

GEZKI

UPV/EHuko Gizarte
Ekonomia eta Zuzenbide
Kooperatiboaren Institutua

Instituto de Derecho
Cooperativo y Economía
Social de la UPV/EHU

MONDRAGON
IKERKETA KUDEAKETAN
INVESTIGACION EN GESTION
INNOVATION & KNOWLEDGE

Deusto

Facultad de Derecho
Zuzenbide Fakultatea

Mondragon
Unibertsitatea

Humanitate eta Hezkuntza
Zientzien Fakultatea
LANKI Kooperatibismoaren Ikertegia

**EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO**

LAN ETA ENPLEGU
SAILA
DEPARTAMENTO DE TRABAJO
Y EMPLEO

Dykinson, S.L.

***Euskal autonomia erkidegoko
gizarte-ekonomiari buruzko kontakizuna***

Direction

Marta Enciso Santocildes
Aitor Bengoetxea Alkorta
Leire Uriarte Zabala

Publisher

Aitziber Mugarra Elorriaga

Euskal autonomia erkidegoko gizarte-ekonomiari buruzko kontakizuna

Zuzendaritza

Marta Enciso Santocildes

Aitor Bengoetxea Alkorta

Leire Uriarte Zabala

Edizioa

Aitziber Mugarra Elorriaga

Saioa Arando Lasagabaster
Francisco Javier Arrieta Idiakez

Aitor Bengoetxea Alkorta

Marta Enciso Santocildes

Ane Etxebarria Rubio

Enekoitz Etxezarreta Etxarri

Mónica Gago Garcia

Josune López Rodríguez
Gonzalo Martínez Etxeberria

Jon Morandeira Arca

Aitziber Mugarra Elorriaga

Aratz Soto Gorrotxategi

Ainara Udaondo Alberdi

Leire Uriarte Zabala

UPV/EHUko Gizarte
Ekonomia eta Zuzenbide
Kooperatiboaren Institutua

Instituto de Derecho
Cooperativo y Economía
Social de la UPV/EHU

MONDRAGON
IKERKETA KUDEAKETAN
INVESTIGACION EN GESTION
INNOVATION & KNOWLEDGE

Humanitate eta Hezkuntza
Zientzien Fakultatea
LANKI Kooperatibismoaren Ikertegia

LAN ETA ENPLEGU
SAILA
DEPARTAMENTO DE TRABAJO
Y EMPLEO

Dykinson, S.L.

No está permitida la reproducción total o parcial de este libro, ni su incorporación a un sistema informático, ni su transmisión en cualquier forma o por cualquier medio, sea este electrónico, mecánico, por fotocopia, por grabación u otros métodos, sin el permiso previo y por escrito del editor. La infracción de los derechos mencionados puede ser constitutiva de delito contra la propiedad intelectual (art. 270 y siguientes del Código Penal).

Dirijase a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necesita fotocopiar o escanear algún fragmento de esta obra. Puede contactar con Cedro a través de la web www.conlicencia.com o por teléfono en el 917021970/932720407

Este libro ha sido sometido a evaluación por parte de nuestro Consejo Editorial
Para mayor información, véase www.dykinson.com/quienes_somos

© Copyright by
Los autores
Madrid, 2021

Editorial DYKINSON, S.L.
Meléndez Valdés, 61 - 28015 Madrid
Teléfono (+34) 915442846 - (+34) 915442869
e-mail: info@dykinson.com
<http://www.dykinson.es>
<http://www.dykinson.com>

ISBN: 978-84-1122-135-1
DOI: 10.14679/1328

Preimpresión:
Besing Servicios Gráficos, S.L.
besingsg@gmail.com

Mutualitateak Euskal Autonomia Erkidegoan: kontakizuna*

Francisco Javier Arrieta Idiakez

Gonzalo Martínez Etxeberria

Josune López Rodríguez

*Instituto de Estudios Cooperativos (Institute of Cooperative Studies) (IEC)
Deusto University*

8.1. SARRERA

Gizarte Ekonomiari buruzko Legeak (martxoaren 29ko 5/2011 Legea) berariaz onartzen die mutualitateei gizarte-ekonomiko erakundeen izaera (cfr. 5.1 artikulua). Onarpen horretatik abiatuta, eta arau horretan mutualitatez hartu behar dena zehazten ez dela kontuan harturik, komeni da zehaztea halakotzat hartu behar direla bai aseguru-mutualitateak bai gizarte-aurreikuspeneko mutualitateak (PANIAGUA, 2011, 195. or.; PAZ CANALEJO, 2012, 102. or.; ARRIETA, 2014, 43. or.).

Hala, aseguru-mutualitateak honela definitzen dira, aseguru pribatuak antolatzeari eta gainbegiratzeari buruzko Legearen testu bategina onartzen duen urriaren 29ko 6/2004 Legegintzako Errege Dekretuaren 9. eta 10. artikuluetan ezarritakoaren arabera: “izaera sozialeko aseguru-erakunde pribatua, aseguru-esparruaren berariazkoa, irabazi-asmorik eza eta estalduraren izaera erreflexiboa bereizgarri dituen, eta bazkideei, pertsona fisikoei edo juridikoei zuzentzen zaiena” (Diccionario del Español Jurídico, 2016).

Dena den, Aseguruen eta Pentsio Funtsen Zuzendaritza Nagusiak emandako informazioaren arabera, Euskal Autonomia Erkidegoan diharduten aseguru-mutualitateen artean, honako hauek nabarmendu

* Ikerketa honen zati bat autoreek argitaratutako artikulua batean dago: “Las mutualidades en Euskadi como entidades de la economía social”, in *GIZAEKOA - Revista Vasca de Economía Social*, 17 (2020), 181-196.

daitezke: (a) PAKEA, Prima finkoko aseguruen mutualitatea; (b) ASEMAS - Prima finkoko aseguru eta berraseguruen mutualitatea (derrama pasiboarekin); (c) Itsas arriskuko mutualitatea, prima finkoko aseguruen sozietatea (MURIMAR); (d) Arabako landa-eraikinetako suteen kontrako elkarrekiko aseguruen sozietatea, prima finkoko aseguruen mutualitatea; (e) SURNE, Prima finkoko aseguru eta berraseguruen mutualitatea. Hala eta guztiz ere, komenigarria litzateke Euskal Autonomia Erkidegoan jarduten duten aseguru-mutualitate guztien zerrenda eguneratua eskaintzea, termino ekonomiko eta sozialetan duten pisua hobeto baloratu ahal izateko.

Gizarte-aurreikuspeneko mutualitateei dagokienez, Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan, mutualitate horiek borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeen (BGAE) bidez artikulatzean datza berezitasuna.

Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeek (BGAE) Euskal Autonomia Erkidegoan (EAE) duten garrantzia, batez ere, Gizarte Segurantzaren sistemako prestazioen gainean betetzen duten eginkizun osagarrian datza. Horrela, EAEko herritarren estaldura-ideala eta ongizatea kuantitatiboki eta kualitatiboki handitu daitezke. Kasu horretan, kontingentzia pertsonalak estaltzen dituzten BGAEak dira.

Baina badira ondasunak babestera bideratutako BGAEak ere, hala nola etxebizitzak, etxeko ostilamendua, lan-tresnak, azienda, uztak, basoak eta itsasontziak babesten dituztenak.

Hori guztia euskal herriaren espiritu “komunitarista” izenda daitekeenarekin lotzen da, herrialdeko erakunde tipikoetan islatua, kofradia, ermandade edo mutualitateen forma tradizional batzuen pean eratutako gizarte zibil benetakoak, Erdi Arotik existitzen direnak.

Egia esan, erakunde horiek guztiak bizitza ulertzeko eta sentitzeko modu baten proiektzioa dira, herrialdearen orografiak baldintzatzen duena eta pentsamolde kristauaren eragin handia duena.

Gizarte-antolamenduan aurrera egin ahala, gizarte-babeserako hainbat forma garatuko dira. Horrela, bada, foru-zuzenbideak familiaren erakundeen eta oinordetzen bitartez emandako babes hasiberriak (UNAMUNO, 1902, 43. or. eta hurrengoak; ARRIETA IDIAKEZ ETA LOPEZ RODRÍGUEZ, 2012, 194-198) bidea eman zien gizarte-elkartasunaren forma berriei, hala nola mendien aprobetxamendu komunei (VICARIO ETA DE LA PEÑA, 1901, 92-106; UNAMUNO, 1902 50. or. eta hurrengoak), trukerako edo auzolanerako elkarrekiko lan-prestazioei (UNAMUNO, 1902, 54. or.) edo ‘lorrak’ izeneko gauza edo animalien ekarpenei (UNAMUNO, 1902, 55-56).

Horrela lortu zen elkartze-modu guztiz mutualistetara iristea. Horien artean aipatzekoak dira suteen aurkako ermandadeak edo suteen aurkako elkarrekiko aseguruen sozietateak (VICARIO ETA DE LA PEÑA, 1901,

234-245), ganaduaren gaineko edo ganaduaren arriskuen aurkako elkarrekiko aseguru ermandadeak (VICARIO ETA DE LA PEÑA, 1901, 246-259; UNAMUNO, 1902, 56-63), arrantzaleen edo itsasgizonen kofradiak (VICARIO ETA DE LA PEÑA, 1901, 260-312) eta hileta-izaerako elkarrekiko elkarteak (VICARIO ETA DE LA PEÑA, 1901, 314-317).

Erakunde mutualista horiek guztiak beren arauen arabera eraendu ziren, autogobernantzako eta autogestioko araubidean. Araban, Bizkaian eta Gipuzkoan, 1836an gremioak abolitu ondoren ere iraun zuten. 1887ko Elkarteen Legea promulgatu zenean, erakunde horiei ere aplikatu zitzairen, legeak berariaz aipatzen baitzituen gremioak, elkarrekiko sorospen-sozietateak eta aurreikuspen-sozietateak.

Hala ere, Espainiako gizarte-aseguruen erregulazioarekin, Gizarte Segurantzaren Sistemaren zuzeneko aurrekari gisa, mutualismoaren erregulazio berezia aurreikusten hasi zen, Estatuaren eta eskualde autonomoen arteko eskumen-esleipen desberdinarekin, gai biei zegokienez.

Hala, 1931ko Espainiako Konstituzioak Espainiako Estatuari ematen zion aseguru orokorren eta sozialen araubideari buruzko legeria, nahiz eta, Gorteen iritziz, eskualde autonomoei egokitu zekiekeen legeria hori betearaztea, haien gaitasun politikoaren neurrian (cfr. 15.8 artikulua). 1936ko Euskal Estatutuak (“Euzkadi’ren Berjabetasun-Araudia”), berriz, Espainiako Konstituzioaren 16. eta 17. artikuluetan xedatutakoaren arabera, ezartzen zuen Euzkadiren eskumenekoa zela mutualitateen legeria eskusiboa eta zuzeneko betearazpena (cfr. 2.e artikulua).

Erregimen frankistak iraun zuen artean, Estatuak arautu zituen erakunde tradizionalak. Alde batetik, kofradietako kideen gizarte-babesa 1919an itsas istripuetarako gizarte-aseguruen erregulazioarekin estatalizatzen hasi zena (ARRIETA IDIAKEZ, 2007, 71-79), babesten jarraitu zuten, lehenik, gizarte-aseguruek, lan-mutualitateek eta izaera bereziko erakunde mutualistek (ARRIETA IDIAKEZ, 2007, 119-130), eta, gero, Gizarte Segurantzako Sistemak (ARRIETA IDIAKEZ, 2007, 151-158). Bestalde, 1941eko Mutualitateen Legea “espiritu bereziki sozial eta pribatuarekin” egikaritutako aurreikuspena arautzeaz arduratu zen, “eta, horretarako, hura interpretatzen duten erakundeek beti hartzen dute mutualismoaren edo elkarte zibilaren forma” (cfr. Zioen adierazpena). Arau horren 1. artikulua argi uzten zuen bere aplikazio-esparruan sartzen zituela ermandadeak eta hileta-izaerako elkarrekiko elkarteak, baita arrantzaleen kofradiak berak ere, baldin eta horiek beren nahitaezko gizarte-aurreikuspena borondatezko gizarte-aurreikuspen pribatuarekin osatu nahi bazuten. Manu horren arabera, “lege honen ondorioetarako, mutualitatetzat edo montepiotzatzat hartuko dira izendapen horrekin edo beste edozeinekin, eta irabazi-asmorik gabe, izaera sozialeko edo ongintzako aurreikuspen-

-modalitate bat egikaritzen duten elkarteak, beren bazkideak edo haien ondasunak eraginpean egon daitezkeen ustekabeko eta aurreikusteko moduko inguruabar edo gertaeretatik babeste aldera, bazkideen zuzeneko ekarpenen bidez edo beste erakunde edo pertsona babesle batzuetatik datozenen bitartez”. Hala ere, ezartzen zen elkarte horiek beren estatutuen edo indarreko legeriarekin bat zetozen erregelamenduen bidez arautu behar zirela, Lan Ministerioak onartu ondoren (cfr. 2. artikulua). Horrela irau zuten.

Demokrazia ezartzearekin batera, 1978ko Espainiako Konstituzioak 41. artikuluan, *in fine*, ezartzen du Gizarte Segurantzako Sistemarako laguntza eta prestazio osagarriak askeak izango direla.

1979ko Euskal Autonomia Erkidegoko Estatutuak, alabaina, eskumen eskusiboa esleitzen dio EAERI Gizarte Segurantzaz integratuta ez dauden mutualitateen arloan (cfr. 10.23 artikulua).

Eskumen-titulu horretan babestuta onartu zen, hain zuzen ere, Gizarte Emendiotarako Borondatezko Erakundeei buruzko Legea (urriaren 27ko 25/1983 Legea). Legearen zioen adierazpenean jasotzen den bezala, legeak mutualitateetarako lege-esparru berri bat ezarri nahi du, herrialdearen berezitasunetara egokitua, eta administrazioaren jarduketara modernizatu nahi du, administrazioaren eta mutualismoaren harremanean eraginkortasuna, garapena eta progresismoa nagusi izan daitezkeen. Horregatik, hain eremu zabala antolatu eta garatzeko asmoz, mutualitatearen kontzeptuaren ordez borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundearena (BGAE) ezarri da, ez era askotako esperientzia eta erakunde ugariak bateratzeko, biltzeko baizik, horien azken helburua baita, irabazi-asmorik gabe, bazkideak babestea beren bizitza, baliabideak edo jarduera arriskuan jar ditzaketengertakarietatik.

Izan ere, indarrean dagoen Euskal Zuzenbide Zibilar buruzko Legeak (ekainaren 25eko 5/2015 Legea), euskal zuzenbide zibilararen printzipio eratzailak aipatzean (cfr. Atariko tituluaren II. kapitulua), “jabetzaren euskal kontzeptzioa jabetzaren funtzio sozialak eta solidaritate-printzipioak modulatzeko dutela” esan ondoren, ezartzen du “legeek Euskal Zuzenbide Zibileko jabetza forma berezi desberdinak babesteko dituztela, hots, auzo-jabetza, familia-jabetza eta gizarte-jabetza, betiere aplikatu beharreko aldiko errealitate sozialera egokitu daitezkeen”. Eta ondareari buruzko zuzenbidearen printzipioak arautzean (cfr. I. titulua), “kofradia, ermandade edo mutualitateen forma tradizionalen batean eratutako sozietate zibilak” aipatzen ditu, eta 5/2015 Legearen beraren mende jartzen ditu eta zehazten du sozietate horien arauak izango direla haien estatutuak eta barne-arauak, betiere horiek guztiak ez direnean 5/2015 Legearen

aurkakoak, berori garatzeko ematen diren arauen aurkakoak eta ordezeko legeriaren aurkakoak (cfr. 16. artikulua).

Dena den, 25/1983 Legearen ordez, indarrean dagoen otsailaren 23ko 5/2012 Legea ezarri zen, Estatuko eta Europar Batasuneko (EB) esparruan izan diren gertaera garrantzitsuak kontuan harturik, autonomia-erkidegoko legeria sakon erreformatzea komeni baitzen (cfr. Zioen azalpena, I. atala). Gertaera horiek, aldi berean, erronka bihurtu ziren.

Europar Batasunak, Europako bilakaera demografikoa ikusirik, behin eta berriz esan du gizarte-segurantzako sistema publiko klasikoak indartzeko eta osatzeko formulak bilatu behar direla, betiere, sistema publikoei uko egin gabe, belaunaldien arteko elkartasuna eta gizarte-kohesioa lortzeko ezinbesteko tresna diren aldetik. Gainera, hertsiki eskatzen du formula osagarriak bultzatzeko eta garatzeko, jarduera ekonomikoaren sektore edo enpresen esparruan eta negoziazio kolektiboak bultzatuta (cfr. Zioen azalpena, II. atala).

Estatuari dagokionez, bestalde, nabarmendu behar da pentsio-plan eta -funtsei buruzko legeria agertu dela Estatuan, aseguru pribatuak antolatu eta ikuskatzeko legeriatik bereizita. Hori garrantzi handikoa da BGAEak EAEko pentsio-funstat har daitezkeelako, eta kontuan izan behar da, gainera, BGAEak 5 urte lehenago arautu zirela eta berezitasun garrantzitsuak dituztela. Berezitasun horiei esker, Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak bertan federatuta dauden BGAE-ei buruz emandako informazioaren arabera, 2019ko abenduaren 31n 25.939 milioi eurotik gorako ondarea daukate, hots, EAEko BPGaren % 32,72 baino gehiago, eta ehuneko hori Estatuko pentsio-funtsek eta gainerako sistema osagarriek ordezkaturakoa (% 8,8) baino askoz ere handiagoa da.

Azken batean, indarrean dagoen legeak bilatu nahi du BGAEak ahalik eta gehien egokitzea demografia-, gizarte-, ekonomia- eta finantza-testuinguruaren bilakaeratik eratorritako erronka berriei eta, bestalde, aurreikuspen-sistema kolektiboak bultzatzea, batez ere enplegu-sistemak (cfr. Zioen azalpena, II. atala).

8.2. EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO BORONDATEZKO GIZARTE-AURREIKUSPENEN ERAKUNDEEN EGUNGO ERREALITATEA

BGAE-ek EAEn gaur egun duten errealitatea azaltze aldera, ondoren horien lau alderdi aztertuko dira, haien izateko arrazoia ulertu ahal izateko.

Gizarte-ekonomiaren printzipioak bere gain hartzea

Gaur egun, BGAEak —hori da, ikusi den moduan, 25/1983 Legeaz geroztik gizarte-aurreikuspeneko mutualitateei emandako izendapen propioa— gizarte-ekonomiako erakundeak dira, Gizarte Ekonomiari buruzko Legeak (martxoaren 29ko 5/2011 Legea) ezarritakoaren arabera (cfr. 5.1. artikulua).

Ondorioz, erakunde horien jokabidearen oinarri diren printzipio orokorrak erabat onartzen dituzte. Printzipio horien artean, honako hauek nabarmendu behar dira: kideei zerbitzua emateko helburua, etekinak lortzearen gainetik; kudeaketa-autonomia; erabakiak hartzeko prozesu demokratikoak; eta pertsonak eta lana kapitalaren gainetik nagusitzea etekinen banaketan. Hori guztia indarrean dagoen 5/2012 Legean islatuta geratzen da (PÉREZ URALDE, 2012, 88. or.). Izan ere, 2. artikulua borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erregimenaren funtsezko printzipio hauek ezartzen ditu, eta borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak oinarri horien gainean osatu beharko dira eta funtzionatu beharko dute:

- a) Ekarpenak eta prestazioak direnak direlarik ere (estatutuetan etorriko dira zehazturik, erakunde bakoitzaren ezaugarrien arabera), bazkide guztiek eskubide eta betebeharrak dituzte.
- b) Irabazi-asmorik ez. Ezin da dibidendurik banatu, ezin da merkataritza-negozio itxurakorik ezkutatu duen entregarik egin, eta ezin da, bazkideak erakartzeko lanean, bitartekarien edo agenteen bitartekaritza ordaindu.
- c) Erakundearen kudeaketak gardena izan behar du. Bazkideei eta onuradunei behar duten informazio guztia eman behar zaie, betiere arauetan jartzen duena kontuan hartuta.
- d) Gobernu-organoek egitura eta osaera demokratikoak dituzte. Organo horiek aukeratzeko orduan, kontuan izan behar da atzetik duten kolektiboa ordezkatu behar dutela. Organo-kideek lan egiteko behar duten informazio guztia izan behar dute.
- e) Gobernu-organoetan parte hartzeagatik ez da ezer ordaintzen. Inork, benetan, betearazte-egitekorik betetzen baldin badu, eta erakundearen estatutuetan jartzen baldin badu halakoak ordain daitezkeela, batzarrari eska dakioke ordaintzea onartzeko.
- f) Ezin da bazkide bilakatzeko inolako mugarik egon, betiere estatutuetan, erakundearen helburuen arabera, zer jartzen duen kontuan hartuta.
- g) Baliabideak eraginkortasunez, eragimenez eta berritu beharrekoa berrituz kudeatu behar dira.

Printzipio horiek guztiak indartu egiten dituzte, halaber, 5/2012 Legearen eta haren Erregelamendua onartzen duen urriaren 27ko 203/2015 Dekretuaren artikuluetan jasotzen diren gizarte-ekonomiako erakunde batzuen ezaugarri tipikoek. Zehazki, honako ezaugarri hauek dira: irabazi-asmorik gabeko erakundea izatea (cfr. Legearen 5. artikulua), BGAE-en gobernu-batzordeko kideen prestakuntzari ematen zaion garrantzia (cfr. Legearen 55. artikulua) eta bazkideen eta onuradunen informazioari ematen zaiona (cfr. Erregelamenduaren 46.etik 50.era bitarteko artikulua).

Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundearen definizioa eta motak

Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak, geroak ekar dezakeena aurreikusiz, bazkide arruntei eta onuradunei 5/2012 Legean zehazturik dauden kontingentzietarako babesa irabazi-asmorik gabe eskaintzen dieten instituzioak direlako ideia abiapuntu hartuta (cfr. 5/2012 Legearen 5. artikulua), zenbait mota bereizi behar dira (cfr. 5/2012 Legearen 7. artikulua).

Alde batetik, estalitako kontingentziak kontuan harturik, honako BGAE hauek bereiz daitezke:

- (a) *Kontingentzia pertsonalak* estaltzen dituztenak (cfr. 5/2012 Legearen 24. artikulua). Zehazki, honako kontingentzia hauek dira, Legean bertan eta Erregelamenduan aurreikusitako definizioen eta ezaugarrien arabera:
 - (a.1) Erretiroa.
 - (a.2) Ezintasun iraunkorra edo lanerako baliaezintasuna.
 - (a.3) Heriotza.
 - (a.4) Mendekotasuna.
 - (a.5) Luzaroko langabezia.
 - (a.6) Gaixotasun larria.
 - (a.7) Aldi baterako ezintasuna.
 - (a.8) Enplegua lortzeko laguntzak.
 - (a.9) Jaiotza eta adopzioa.
 - (a.10) Ezkontza, edo indarrean dagoen legearen araberrako izatezko bikotea.
 - (a.11) Gastu medikoak.
 - (a.12) Ikasketa ofizialak.
 - (a.13) Osasun laguntza, ebakuntzak eta osasun zentroetako egonaldiak.
 - (a.15) Gizarte-aurreikuspenarekin lotutako beste antzeko batzuk.

(b) *Bestelako kontingentziak* estaltzen dituztenak (cfr. 5/2012 Legearen 25. artikulua)¹:

- (b.1) Ondasunak: etxebizitza, etxeko ostilamendua, lan-tresnak, ganadua, uztak, basoak, ontziak edo bere lan-jarduerari edo ogibideari lotutako beste edozein ondasun.
- (b.2) Ehorzketaren gastuak eta zerbitzuak.

Bestalde, Bazkideak eta bazkide arteko loturak nolakoak dituzten gorabeheran, honako BGAE hauek bereiz daitezke (cfr. 5/2012 Legearen 7.b artikulua):

- (a) *Banakako modalitateko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak.* Halakoetan, finantza-erakundeak dira bazkide sustatzaileak edo babesleak. Finantza-erakunde horiek, pertsona fisikoak diren bazkide arruntei, lege honetan jasota datozen kontingentzia pertsonaletarako babesa ematen diete. Bazkide horien artean, aurretiaz, ez dago erakunde horietara biltzeko erabakigarri den inolako loturarik.
- (b) *Enpleguko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak.* Kideen eta bazkide babeslearen artean lan-harremana dago edo egon da; edo, funtzionarioen edo estatutupekoen kasuan, zerbitzu-harremana; edo, kooperatibetan eta lan-sozietateetan, bazkide langileek edo laneko bazkideek izaten dutena. Erakundera biltzea erabakitzeak arrazoi nagusia, edonola ere, negoziazio kolektiboan lortutako akordioa, enpresa-ituna edo enplegatzailearen erabaki bere kasakoa izango zen.
Bazkideek, elkarren artean, beren lanbidearekin zerikusia duen loturarik baldin badaukate, bazkide arrunt horien borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak ere enplegukoak izango dira.
- (c) *Elkartekide modalitateko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak.* Kideek elkarte-motako harremana dute beren artean, ez lan-arlokoa eta ezta lanbidearen ingurukoa ere.
- (d) *Bereizi gabeko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak.* Kideen arteko loturak ez dira lan-arlokoak, eta estaltzen dituzten kontingentziak ez dira pertsonalak.

Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeetako bazkideak eta onuradunak

BGAE-etan hainbat bazkide mota izan daitezke (cfr. 5/2012 Legearen 16. artikulua):

¹ BGAEak bestelako kontingentzia horiek estaltzen baditu, ezin izango du estali kontingentzia pertsonalik (cfr. 5/2012 Legearen 25.2 artikulua).

- a) Bazkide sustatzaileak: Pertsona fisiko nahiz juridikoak, edozein motatakoak eta izaeratakoak, eratzeko gogoz eta hasieran behar den dirua jarriz BGAE bat sortzen eta eratzen parte hartu dutenak, eta erakunde horretako gobernu-organoetan dabiltzanak, indarrean dagoen araudiaren arabera, erakundearen estatutuetan ezarrita dagoen moduan.
- b) Bazkide babesleak: Beren jardunaren bidez edo hitzartutako ekarpenen bidez BGAE baten edo gizarte-aurreikuspeneko plan baten garapenean eta aurrerabidean parte hartzen duten pertsona fisiko edo juridikoak, zuzeneko onurarik jaso gabe jarduten dutenak, baina beren gobernu-organoetan parte hartuz, estatutuek agintzen duten moduan.
- c) Bazkide oso edo arruntak: 5/2012 Legeak ezarritakoaren arabera, beren buruentzat edo beren onuradunentzat prestazioren bat lor dezaketen pertsona fisikoak. Arriskupean daudenak gauzak direnean, arriskuan dauden ondasunen gaineko eskubideren bat edo zilegizko interesen bat dutenak.

Bazkide arruntak modalitate hauetakoak izan daitezke:

- (c.1) Bazkide aktiboak: beren kabuz edo beren izenean dabilen norbaiten bidez egin dituzten ekarpen ekonomikoen ondorioz, beren buruentzako edo beren onuradunentzako prestazioren bat jasotzeko eskubidea dutenak.
- (c.2) Bazkide pasiboak: bazkide aktiboak izan ondoren, prestazioaren zuzeneko titular bihurtu direnak, subjektu babestu gisa, dena delako kontingentzia gertatu ondoren.
- (c.3) Bazkide etenak: bazkide aktibo izan ondoren, ekarpenik egiten ez dutela geratu direnak, ez beren kabuz ez beren izenean dabilen inoren bidez.

Baina bazkideez gain, borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeetan onuradunak ere artatzen dira, hau da, eragilearekin daukaten harremana dela-eta, kontingentzia gertatu eta gero prestazioaren titular bihurtzen diren pertsona fisikoak (cfr. 5/2012 Legearen 16. artikulua).

Bai bazkideek eta bai onuradunek eskubidea dute BGAEaren gobernu-organoetan parte hartzeko eta bertan ordezkatuta egoteko, BGAE-en printzipio inspiratzaileen —eskubide- eta betebeharrerdintasuna eta gobernu-organoen egitura eta osaera demokratikoa— eta, hortaz, gizarte-ekonomiako erakundeen lehen printzipio orientatzailearen —pertsonak eta helburu soziala kapitalaren gainetik lehenestea, kudeaketa demokratiko eta parte-hartzaileari dagokionez— adierazpen garbi gisa (cfr. 5/2011 Legearen 4.a artikulua).

Gizarte-aurreikuspeneko planen definizioa eta modalitateak

Gizarte-aurreikuspeneko planak akordio batzuk izaten dira, berezko nortasun juridikorik gabeak. Itxuraz, kontratuak dira, edo elkarte-eratzailak, edo osaerako egintzak, edo arautzailak, eta bi gauza taxutu eta arautu behar dituzte: aldian aldiko ekarpenen eta prestazioen araubidea; eta eskubidea aitortzeko baldintzak, bai erretiroa hartu behar denerako, eta baita, hala egin beharra egokitzen denean, kontingentzia hauetarako ere: heriotza, mendekotasuna, baliaezintasuna, denbora luzeko enplegurik eza edo gaixotasun larria. Gizarte-aurreikuspeneko planak prestazio-erregelamenduetan formalizatzen dira, eta, prestazio horiek zehazteko, banakako kapitalizazio-sistema finantzario eta aktuarialak aplikatzen dituzte (cfr. 5/2012 Legearen 8. artikulua).

Definizio horretatik abiatuta, gizarte-aurreikuspeneko planen zenbait modalitate bereiz daitezke (cfr. 5/2012 Legearen 9. artikulua).

Alde batetik, bazkideen artean dagoen loturaren arabera, planak honelakoak izan daitezke:

- a) *Gizarte-aurreikuspeneko banakako planak*: egin beharreko gauza bakarra planera biltzea da, bazkideen artean aurretiaz inolako loturarik egon gabe.
- b) *Enpleguko gizarte-aurreikuspeneko planak*: kideen artean nolabaiteko lotura bat behar da: lanekoa, funtzionarioena edo estatutupekoa, edo, kooperatibetan eta lan-sozietateetan, bazkide langileak edo laneko bazkideak izatea. Planeko bazkide osoak langile autonomoen kolektiboetakoak izanagatik ere, plana enpleguko modura kalifika daiteke, baldin eta kolektibo horiek lanbide-elkarte, merkataritza-ganbera edo ordezkari-erakundeen bidez eratu badira eta haiek badihardute bazkide sustatzaile edo babesle gisa. Gainera, enpleguko gizarte-aurreikuspeneko planetan, bazkide babesleak eta horien kolektiboak ere sar daitezke, aurreikuspen-planaren ezaugarriak errespetatuz.
- c) *Gizarte-aurreikuspeneko elkartekide modalitateko planak*: kideen artean elkarte-motako loturaren bat egotea eskatzen dute.

Bestetik, ekarpenen eta prestazioen araubidearen arabera, planak honelakoak izan daitezke:

- a) *Ekarpen finkatuko gizarte-aurreikuspeneko planak*: aurretiaz zehazturik daukate bazkideen ekarpenak zenbatekoa izan behar duen edo zenbateko hori nola zehaztu behar den, baina ez du zerikusi zuzenik eta berehalakorik bihar-etzi jasoko duten prestazio zehatzarekin, eta prestazioaren zenbatekoa ez dago alde zuzenetik bermaturik. Beste aukera bat ere badago: plan hauetan,

ondarearen zati alikuota bakoitzaren zenbateko zehatza kanpotik bermaturik egotea. Halakoetan, beste izen bat izango dute: gizarte-aurreikuspeneko plan bermatuak.

- b) *Prestazio finkatuko gizarte-aurreikuspeneko planak*: plan hauetan, zehazturik egoten dena da bazkide pasiboek edo onuradunek jaso beharreko prestazioa zenbatekoa izango den edo nola zehaztu behar den, betiere, estalita dagoen dena delako kontingentzia gertatu eta bete beharreko betekizunak eta baldintzak betetzen baldin badira.
- c) *Gizarte-aurreikuspeneko plan mistoak*: plan hauetan, aurreko formula bateko eta besteko ezaugarriak aurkituko ditugu, aldi berean.

8.3. BORONDATEZKO GIZARTE-AURREIKUSPENENKO ERAKUNDEEN IRISMENA

Aurreko atalean BGAEen errealitatea eta izateko arrazoia azaldu ondoren, atal honetan horien benetako irismena eskainiko da, kuantitatiboki eta kualitatiboki, eta, aldi berean, hala dagokionean, horien inguruan dauden ideia nagusiak edo hobetu daitezkeen alderdiak nabarmenduko dira.

Horretarako, dira EAEn gaur egun dauden BGAEen bi federazioen eskura jarritako galdetegietatik ateratako datuak kontuan hartuko: Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioa, gehienbat kontingentzia pertsonalak estaltzeko BGAEak ordezkatzeko dituenak, eta Sutearo Federazioa, ondasunak estaltzeko edo babesteko BGAEak ordezkatzeko dituenak.

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioan federatutako borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak

Haien izaera juridikorako hurbilketa eta pentsio-funtsekiko desberdintasun nagusiak

BGAE federatuek aurreikuspen-jarduera egiten dute, batez ere bazkideen pentsio publikoa osatzera bideratua, pentsio publikoa eta pentsio osagarria ahalik eta gehien hurbildu daitezeko jardunean jasotako azken soldatara.

BGAE-ek eta Estatuko pentsio-funtsek helburu bera dute: pentsio publikoa osatzea. Hala ere, badituzte desberdintasun batzuk:

- a) BGAEak Euskal Autonomia Erkidegoaren tresna propioa eta espezifikoa dira, Eusko Legebiltzarretik eta Eusko Jaurlaritzatik datorren euskal araudiak erregulatzen duena.
- b) BGAE-ek nortasun juridiko propioa dute eta ez dute erakunde kudeatzailerik behar beren ondarea administratzeko.
- c) Irabazi-asmorik gabeak dira.
- d) Gobernu-organoak beren bazkideek osatzen dituzte, eta haien osaera demokratikoa da.
- e) Horiek gainbegiratzea eta kontrolatzea Eusko Jaurlaritzari dagokio, eta ez Estatuko Administrazioari.

*Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen
Federazioaren eta bertan federatutako BGAE-en antolaketa*

Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko araubidearen oinarriko informazio-printzipioen artean —borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeek horien arabera eratu eta funtzionatu beharko dute— honako hau dago: gobernu-organoek egitura eta osaera demokratikoak dituzte. Organo horiek aukeratzeko orduan, kontuan izan behar da atzetik duten kolektiboa ordezkatu behar dutela. Organo-kideek lan egiteko behar duten informazio guztia izan behar dute.

Kolektibo sozialak gutxienez % 50eko ordezkari-tza du enplegu-sistemen gobernu-organoetan.

Gobernu-batzordeak, erakundearen administrazioaz, zuzendaritzaz eta ordezkari-tzaz arduratzen den organoak, emakumeen eta gizonen ordezkari-tza orekatua izan behar du, erakundean duten presentzia-ehunekoa kontuan hartuta.

BGAE-en gobernu-organoek berehala eta zuzenean dute beren eskueran Erakundeari buruzko informazio erabilgarri guztia, eta gardentasuna da haien kudeaketaren informazio-printzipioetako bat.

Erakundearen estatutuetan jaso ahal izango da betearazte- edo administrazio-eginkizunak dituzten batzordekideei ordainsariak emango zaizkiela edo gastuak ordainduko zaizkiela. Eraginkor izan daitezen, batzar nagusiak onartu beharko ditu.

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen Federazioaren kasuan, erakunde guztiek dute federazioaren eta haren zerbitzuen funtzionamenduaren eta egoeraren berri izateko. Beharrezkotzat jotzen badute, teknikari baten zerbitzuak erabil ditzakete.

Federazioa hainbat ataletan egituratzen da. Atal horiek lanerako elkarteak dira, eta erakunde federatuen taldeen interesak ordezkatzen dituzte, haien

identitatea babesteko. Gaur egun 4 atal daude: enpleguko BGAE-ena, banakako BGAE-ena, BGAE elkartuen eta bereizi gabeko BGAE-ena.

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioan federatutako borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak: haien eguneroko dinamikaren datu eta alderdi garrantzitsuenak

A) Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioan federatutako borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak

2019ko abenduaren 31n 60 BGAE zeuden Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioan federatuta: bereizi gabeko modalitateko 1, modalitate elkartuko 2, enpleguko 26 eta banakako 31.

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak eskainitako datuen arabera, 2019ko ekitaldian BGAE federatuetara egindako ekarpenak 853 milioi eurotik gorakoak izan ziren. Zenbateko hori honela banaka daiteke:

- (a) Elkartekide modalitateko BGAE-en Atala: 247.000 euro.
- (b) Enpleguko BGAE-en Atala: 428 milioi euro.
- (c) Banakako BGAE-en Atala: 425 milioi euro.

Bestalde, BGAE federatuetako bazkideek jasotako prestazioak 884 milioi eurotik gorakoak izan ziren 2019an.

Prestazioak errenta moduan, kapital moduan edo modu mistoan jasotzen dira (kapital-errenta konbinazioa edo alderantziz). Hala ere, Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak adierazi du ahalegina egin beharko litzatekeela errenta moduan kobratzea sustatzeko, BGAE-en helburu soziala baita Gizarte Segurantzak ordaintzen dituen aldizkako pentsioak behar besteko zenbatekoan osatzea.

Hori guztia Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Saileko Finantza Politikako Zuzendaritzaren Gizarte Aurreikuspen Osagarriaren 2018ko txostenean jasotako informazioarekin kontrastatu behar da: “Gizarte Aurreikuspen Osagarria Euskal Autonomia Erkidegoan (bigarren eta hirugarren zutabea) - Laburpena”².

Txosten horren arabera, Gizarte Segurantzarekiko prestazioak ematen dituzten 77 BGAE zeuden EAEn 2018an. BGAE horien artean, 2 elkartuak ziren, 44 enplegukoak eta 31 banakakoak.

² 2019ko ekitaldiari dagokion txostena ez da espero 2020ko urrira edo azarora arte.

Enpleguko BGAEak 44 dira. Horiematik 40k enpresa dute beren aurreikuspen-planen jardun-eremua, eta 4 BGAE, berriz, sektorialak dira, beren aurreikuspen-planek enpresa multzo bat hartzen baitute barruan: BGAE batek, Mondragon Korporazioko kide diren kooperatibak; beste batek, Gipuzkoako hitzarmen kolektibo probintzial jakin batzuei heltzen dieten enpresak; eta bi BGAEk, sektore publikoko langileak (batek, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorreko langileak, eta besteak, Foru eta Toki Administrazioak).

Bestalde, banakako 31 BGAE-etatik, bostek 300 milioi eurotik gorako balantze-zifra dute, eta 25.000 bazkide baino gehiago.

Ondoren jasotzen dira 2018. urteari dagozkion BGAE modalitate guztien balantze-zifrak:

70. ilustrazioa. Datuak BGAE motaren arabera (I)

MODALIDAD	Número de Entidades	Cifra Balance	%/Total
EPSV con Planes de Previsión			
Asociada	2	21.228.524,55	0,09%
Empleo	44	13.409.480.995,84	54,01%
Individual	31	11.395.309.176,57	45,90%
TOTALES	77	24.826.018.696,96	100%

Fuente: Dirección de Política Financiera

2018an, 1.135.778 pertsona zeuden aurreikuspen-planak dituzten BGAE-en barruan. Azterketa genero-ikuspegitik eginez gero, gizonak bazkide kopuru osoaren % 56 ziren; emakumeak, berriz, % 44.

71. ilustrazioa. Datuak BGAE motaren arabera (II)

MODALIDAD	Nº de Entidades	Socios Hombres	%Total	Socios Mujeres	% Total	Total Socios/as
EPSV con Planes de Previsión						
Asociada	2	1.267	85,15%	221	14,85%	1.488
Empleo no preferente	44	279.881	57,60%	206.055	42,40%	485.936
Individual	31	353.880	54,58%	294.474	45,42%	648.354
TOTALES	77	635.028	55,91%	500.750	44,09%	1.135.778

Fuente: Dirección de Política Financiera

Aurreikuspen-planak dituzten BGAE-en tamaina edo dimentsioaren ikuspuntutik, txostenak adierazten du 2018an BGAE-ek, batez beste, 14.750 bazkide zituztela; banakako BGAE-ek 20.915 batez beste;

enpleguko BGAE-ek 11.044 batez beste, eta BGAE elkartuek 744 batez beste. Ohartarazten du, alabaina, nahiko handiak diren batezbesteko horiek “minifundismo” handia ezkututzen dutela BGAE-en kolektiboan, batez ere enpleguko BGAE-en artean. Horrela, enpleguko BGAE gehien-gehienek (% 68) 1.000 bazkide baino gutxiago dituzte, eta 6 erakunde basterik ez dituzte 5.000 bazkide baino gehiago. BGAE-en ondarea kontuan hartzean ere aipatutako “minifundismoa” agertzen da. Izan ere, tamaina txikiko erakunde askok, aurreikuspen-planak dituzten BGAEen ia % 86k, batezbestekoaren azpiko ondarea dute (322 milioi), eta tamaina handiko gutxi daude. Eta berdin gertatzen da enpleguko BGAE-etan nahiz banakakoetan. BGAE-en % 13k (25.000 bazkide baino gehiago dituztenek) ondarearen % 80 dute.

Aurreikuspen-planak dituzten BGAEen 2018. urteko ekarpenei eta prestazioei dagokienez, aipatutako txostenean jasotzen den taula hau kontsulta daiteke³:

72. ilustrazioa. Datuak BGAE motaren arabera (III)

MODALIDAD	Número	Aportaciones	%/Total	Prestaciones	%/Total
EPSV con Planes de Previsión					
Asociada	2	294.791,13	0,04%	287.430,01	0,05%
Empleo	44	318.631.762,68	43,82%	418.939.071,80	65,98%
Individual	31	408.281.272,49	56,14%	215.696.771,01	33,97%
TOTALES	77	727.207.826,30	100%	634.923.272,82	100%

Fuente: Dirección de Política Financiera

2018ko abenduaren 31n ekarpenak egiten ari ziren pertsonak 1.405,10 euro eman zuten batez beste (1.463,21 euro gizonen kasuan eta zertxobait gutxiago, 1.327,34 euro, emakumeen kasuan).

Prestazioei dagokienez, aipatutako txostenean jasotzen den taula hau kontsulta daiteke:

³ Taulan ageri diren datuak aurreikuspen-planak dituzten BGAE-etan kontingentzia jakin batzuetarako egindako ekarpen eta prestazioei buruzkoak dira: erretiroa, heriotza, mendekotasuna, baliaezintasuna, iraupen luzeko langabezia eta gaixotasun larria, hain zuzen; hau da, aurreikuspen-planen bidez eman daitezkeen prestazioak. Datu horietan ez dira ageri, beraz, beste gizarte-prestazio batzuk jasotzeko egiten diren ekarpen eta prestazioak, hala nola aldi baterako ezintasuna, enplegurako laguntzak eta zenbait prestazio mediko. Enplegurako BGAE batzuek ematen dituzte horrelako prestazioak, baina ezin har daitezke bigarren edo hirugarren zutabeko multzokotzat.

73. ilustrazioa. Prestazioei buruzko datuak

JUBILACION					
Número de Asociados			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
28.573	12.937	41.510	355.954.424,97 €	124.319.642,28 €	480.274.067,25 €
INCAPACIDAD PERMANENTE					
Número de Asociados			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
4.987	1.667	6.654	34.649.685,26 €	11.013.534,27 €	45.663.219,53 €
DEPENDENCIA					
Número de Asociados			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
11	10	21	1.028.003,04 €	135.097,72 €	1.163.100,76 €
DESEMPLEO LARGA DURACION					
Número de Asociados			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
540	394	934	2.647.985,27 €	1.298.542,08 €	3.946.527,35 €
ENFERMEDAD GRAVE					
Número de Asociados			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
32	29	61	204.076,27 €	233.968,01 €	438.044,28 €
TOTAL SOCIOS/AS PASIVOS					
Número de Asociados			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
34.143	15.037	49.180	394.484.174,81	137.000.784,36	531.484.959,17
FALLECIMIENTO					
Número de beneficiarios/as			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
4.263	14.375	18.638	25.141.536,54 €	78.296.777,11 €	103.438.313,65 €
TOTAL SOCIOS/AS PASIVOS/BENEFICIARIOS					
Número de Asociados			Importes		
Hombres	Mujeres	Total	Hombres	Mujeres	Total
38.406	29.412	67.818	419.625.711,35 €	215.297.561,47 €	634.923.272,82 €

Fuente: Dirección de Política Financiera

Txostenean ondorioztatzen den moduan, 2018. urtean aurreikuspen-planak dituzten BGAE-ek, osotasunean hartuta, prestazioetan izandako gastu osoaren % 76 erretiro-kontingentziarekin lotuta zegoen eta % 16 bazkide arrunt baten heriotzaren ondorioz jaso zuten onuradunek. Bestalde, prestazio guztien % 66 (419.625.711,35 euro) gizonek jaso dituzte; emakumeek, berriz, prestazioen % 34 jaso dituzte (215.297.561,47 euro). Jasotako prestazioen batez besteko zenbatekoa 9.362,16 euro izan zen. Alabaina, azterketa generoaren arabera eginez gero, emakumeek jasotako batez besteko zenbatekoa (7.320,06 euro) gizonek jasotakoa (10.926,05 euro) baino nabarmen txikiagoa da.

Prestazioak kobratzeko moduari dagokionez, txostenak ohartarazten du, enpleguko eta banakako BGAEak kontuan harturik, jasotakoaren ia % 50 kapital gisa jaso dela. Horri dagokionez, txosten horretan jasotzen den taula hau kontsulta daiteke:

74. ilustrazioa. Prestazioei buruzko datuak

Forma de cobro	Nº socios/as pasivos	Importe	Importe medio anual	Importe medio mensual
Renta actuarial	31.091	232.421.499	7.475,52	623
Renta financiera	13.137	72.559.176	5.523,27	460
Capital	16.392	294.836.165	17.986,59	
Total	60.620	599.816.840,01		

Fuente: Dirección de Política Financiera

Hala ere, enpleguko BGAEen kasuan, kobratzeko modu nagusia errenta aktuariala da, eta hori bat dator BGAEen helburu sozialarekin, BGAE-en helburu soziala baita Gizarte Segurantzak ordaintzen dituen aldizkako pentsioak behar besteko zenbatekoan osatzea.

Dena den, txostenean azpimarratzen denez, 2018an agerian geratu da banakako BGAE-etako bazkideak pixkanaka prestazioa errenta aktuarial gisa kobratzeko eskatzen hasi direla.

(B) Bazkide sustatzaileak eta babesleak, eta bazkide oso edo arruntak

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak ohartarazten duen moduan, zaila da gaur egun zenbat bazkide sustatzaile eta babesle dauden kalkulatzea, kopurua 1 eta 8.700 artean egon baitaiteke (Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioko kide den BGAE sektorialak (Geroa BGAE) 2019. urtean zituen 20 sektoretako enpresen kopurua).

Bestalde, 2019ko abenduaren 31n, kontu edo posizio kopurua kontuan harturik, oso zaila baita zehaztea zenbat dauden bikoiztuta edo zenbat bazkidek dituzten ekarpenak etenda, 1.141.811 bazkide oso edo arrunt zeuden, Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak emandako informazioaren arabera.

Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Saileko Finantza Politikako Zuzendaritzaren Gizarte Aurreikuspen Osagarriaren 2018ko txostenaren arabera —“Gizarte Aurreikuspen Osagarria Euskal Autonomia Erkidegoan (bigarren eta hirugarren zutabea) - Laburpena”—, 65 urtetik gora bazkide arruntak bazkide guztien % 10,7 besterik ez dira. 65 urtetik beherakoen kolektiboa bakarrik kontuan hartzen bada, aurreikuspen-planetako kideen batez besteko adina 48 urtekoa da. Batezbesteko hori berdin-berdina da bai emakumeentzat, bai gizonentzat. Nabarmendu beharra dago enpleguko BGAE-ek pertsona gazteagoak sartzeko aukera ematen dutela.

Genero-ikuspegiari dagokionez, aipatutako txostenaren arabera, 2018an emakumeak bazkide guztien % 44 ziren eta ekarpenen % 40 egin zituzten.

Txostenak ondorio garbia ateratzen du horren inguruan: emakumeen ekarpenak, osotasunean hartuta, bazkide kopuruari dagokionez duten banaketa portzentuala baino % 4 txikiagoak dira.

(C) Bazkideentzako informazioa

Oro har, aurreikuspen-planak integratzen dituzten BGAE guztiek honako informazio hau ipiniko dute bazkide arrunten eta onuradunen eskura:

- a) Erakundearen estatutuak, atxiki diren planaren erregelamendua eta gobernu-organoen eraketa.
- b) Hala estatutuei nola erregelamenduari buruzko aldaketak, baita gobernu organoen eraketan gertatutakoak ere.
- c) Inbertsio Printzipioen Adierazpena eta honek bere baitan jaso beharko du inbertitu diren aktiboen ondorioz edo horien kudeaketan erabilitako teknikak direla medio zein arrisku-profil dagoen (handia, ertaina edo txikia).
- d) Aurreikuspen-plan bakoitzean aplikatu beharreko portzentajea zehaztuko da, administrazio-gastu kontzeptu moduan aplikatu beharrekoa eta planaren ondarearen gainean hainbat gastuk —balore higiezinak saldu eta erosteagatik bitartekaritza izandakoek, alegia— ekarritako ehunekoa, balore horien zorroaren errotazio-ratioaren ondorioz izandakoak.
- e) Erakundearen auditoreen nortasuna.
- f) Bilakaera historikoa gai hauei buruz: aurreikuspen-planaren ondarea; errentagarritasunari dagokionez urtean ezarritako helburuak; eta hiru ekitaldietako bakoitzean, edo ekitaldiak hiru baino gutxiago izango balira, plana dagoenetik itxi diren ekitaldietan planak lorturiko errentagarritasuna.
- g) Kasuan kasuko kontingentziei dagozkien ekarpenei eta prestazioei aplikatu beharreko zerga-araubideari buruzko informazioa.
- h) Etorkizuneko pentsio-eskubideen estimazioari buruzko informazioa, gizarte-aurreikuspeneko erakundearen arloko eskumena duen Eusko Jaurlaritzako sailak ezarritakoaren arabera (gaur egun, Ekonomia eta Ogasun Sailari dagokio eskumen hori).
- i) BGAEak inbertsioak egiten dituenean, kontsiderazio sozialak, etikoak edo gobernu korporatibokoak kontuan hartzen dituen ala ez. Ez baditu kontuan hartzen, zergatik ez dituen hartzen azaldu beharko du.

Zehaztutako prestazioko sistemaren aurreikuspen-planetarako, gutxienez urtean behin Erakundeak bazkide arrunt eta onuradun bakoitzari

honako gaiei buruzko ziurtagiria bidaliko dio: aldi bakoitzean eginiko ekarpen zuzenak edo egotzitakoak; bazkidearen eskubide ekonomikoek, betiere eskubide horiek badaude, aldi horren amaieran eduki dezaketen balio ekonomikoa; eta aldian ordainduriko prestazioen zenbatekoa. Halaber, kudeaketa-txosten laburtua bidaliko du, bazkideekin harreman telematikoa daukanean izan ezik.

Bazkideei erretiroa hartu aurreko fasean eman beharreko informazioari dagokionez, etorkizuneko pentsio-eskubideen estimazioari buruzko informazioaz gain, erakundeek bazkide bakoitzari eman beharko diote, legez erretiroa hartzeko adinera iritsi baino bi urte lehenago gutxienez, erretiro-prestazioa kobratzeko dituen aukerei buruzko informazioa.

Azkenik, bazkide pasiboei eta onuradunei prestazioa kobratzen duten fasean eman beharreko informazioa honako hau da:

- a) Zor dizkieten prestazioei eta prestazio horiek ordaintzeko aukerei buruzko informazioa emango diete erakundeek bazkide pasiboei eta onuradunei.
- b) Bazkide pasiboek eta onuradunek inbertsioaren arriskuaren maila esanguratsua beren gain hartzen dutenean, BGAEak argi eta garbi informatuko du zirkunstantzia horri buruz.

(D) Abantaila fiskalak edo zerga-arlokoak

BGAE-ek eta horiek osatzen dituzten bazkideek aldekotzat jo daitekeen zerga-tratamendua dute; izan ere, haien helburua, hau da, pentsio publikoa osatzea, gizartearentzat garrantzi handikoa dela irizten zaio, eta, hortaz, tratamendu fiskal onuragarria merezi duela.

Zehazki, BGAE-ei aplikatu beharreko zerga-araubidearen edukiari dagokionez, Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen Federazioaren web-orrian jasotakoari lotzen gataizkio (<https://epsv.org/fiscalidad/#page-content>).

Horri dagokionez, zehaztu behar da Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen Federazioak uste duela BGAE-ei aplikatu beharreko indarreko zerga-araubidea berrikusi egin beharko litzatekeela, ekarpenen murrizketa-mugak behatuta edo, halakorik ezean, lehendik dagoenaren pareko zerga-onura ezarrita, baita errenta gisa ordaindutako ordainketen tributazioa hobetuta ere, errenta jasotzeko beste modu batzuk bezain erakargarria izan dadin behintzat. Uste du, halaber, lehentasunezko enpleguko BGAEak zerga-arloan hobetu beharko liratekeela, Euskal Autonomia Erkidegoan gizarte-babes osagarria orokortzeko tresna egokiak diren aldetik.

(E) Eskubide ekonomikoak pilatutako erreserben kontura erreskatatzeko eskubidea

BGAE federatuetako bazkideek alde zuzenetik erabil dezakete hamar urtetik gorako antzinatasuna duten banakako modalitateko edo modalitate elkartuko gizarte-aurreikuspeneko planetara egindako ekarpenei dagozkien eskubide ekonomikoen zenbateko osoa edo partziala. Bestalde, enpleguko BGAE-ek alde zuzenetik erabiltzeko aukera hori jasotzen dute soil-soilik 5/2012 Legea indarrean jartzean erreskate-aukera hori zuten planetan eta data horretan zeuden eskubide ekonomikoen arabera.

Erreskateak premia-arrazoiei loturik egon ohi dira.

Erreskateen kopuruari eta zenbatekoei dagokienez, Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Saileko Finantza Politikako Zuzendaritzaren Gizarte Aurreikuspen Osagarriaren 2018ko txostenean horri buruz jasotakoari lotzen gataizkio.

75. ilustrazioa. Erreskateei buruzko datuak

	EPSV Asociadas	%	EPSV Empleo	%	EPSV Individuales	%	Total EPSV
Número Rescates	7	0,03%	113	0,47%	24.026	99,50%	24.146
Importe de los Rescates	10.203,03	0,01%	2.215.570,07	1,44%	152.120.347,64	98,56%	154.346.120,74

Fuente: Dirección de Política Financiera

Genero-ikuspegitik, 2018. urtean erreskatatu zuten gizonen proportzioa % 57 izan zen; jasotako kopurua, berriz, % 62.

COVID-19aren ondorioz sortutako egoera bereziari dagokionez, Eusko Jaurlaritzako Finantza Politikako zuzendariak 2020ko martxoaren 25eko *Ebazpena* eman zuen, zeinaren bidez baimena ematen baita COVID-19aren ondorioz enplegua aldi baterako erregulatzeko espedientea edo enplegua erregulatzeko espedientea ezinbestean aplikatu behar izan zaien BGAE-etako bazkideek langabezia-prestazioa kobra dezaten.

Erakunde federatuek adierazitakoaren arabera, COVID-19aren inpaktua handiagoa izan da informazio-eskariari dagokionez, prestazioa kobratzeko eskubidea benetan egikaritzeari dagokionez baino.

(F) BGAE-en baliabideen kudeaketaren eraginkortasuna, efizientzia eta berrikuntza

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak adierazitakoaren arabera, honako alderdi hauek nabarmendu behar dira BGAE-en baliabideen kudeaketaren eraginkortasunari, efizientziari eta berrikuntzari dagokienez:

- a) Soilik bazkide arrunten eta onuradunen intereserako inbertitzen da, eta, batez ere, ELGAko merkatu antolatuetan.
- b) Banaketa estrategiko egokia gauzatzen da zorroko aktibo mota desberdinen artean (*asset allocation*), denboran aski egonkorra izango dena; horrek ez du esan nahi etengabe doitu edo berrorekatuko ez denik, zehaztutako marjina batzuen barruan, merkatuen bilakaeraren arabera.
- c) Dibertsifikazio-politika egokia gauzatzen da, bai zorroa osatzen duten aktibo moten artean, bai aktibo mota bakoitzaren barruko balioen artean, arriskua kontrolatzeko oinarritzko elementua baita.
- d) Zorroen kudeaketa aktiboa gauzatzen da, baloreen hautaketa egokiaren bitartez eta merkatuek etengabe ematen dituzten aukerak aprobetxatuz.
- e) Funtsaren likideziaren kudeaketa egokia gauzatzen da, aktiboen likidazioa azkar egitea ahalbidetzeko, sor daitezkeen ordainketei aurre egiteko.
- f) (Politika zorrotzak hartzen dira arriskuak kudeatzeko eginkizunei, barne-auditoretzari eta, hala badagokio, eginkizun aktuarialari eta kanpora ateratzekoari dagokienez (Gobernu ona)).
- g) Inbertsioen kudeaketa sozialki arduratsua gauzatzen da, oso positiboki baloratuko duena boto-politika aktiboa eta gardena izatea, Gobernu Korporatibo Ona bultzatzeko asmoz, eta enpresa-jarduerak gizartean eta ingurumenean dituen ondorioak aintzat hartzea.
- h) Hala badagokio, bizi-zikloaren arabera inbertitzeko estrategia inplementatzen da.

(G) Inbertsio sozialki arduratsua

BGAE federatuek eta Federazioak berak inbertsio sozialki arduratsuaren aldeko konpromiso garbia eta irmoa hartu dute. Konpromiso hori ia aho batez hezurramitzen da erakunde federatuen inbertsio-printzipioen adierazpenetan.

BGAE-en inbertsioek eta horiek osatzen dituzten aurreikuspen-planetakoez honako printzipio hauei jarraitu beharko diete:

- a) BGAE-en aktiboak euren bazkide arrunt eta onuradunen onerako bakarrik inbertituko dira. Interes-gatazkarik balego, erakundeak zaindu beharko du inbertsioa bazkide diren pertsonen onura defendatzeko bakarrik egingo dela.
- b) BGAE-en aktibo gehienak merkatu erregulatuetan inbertituko dira. Inbertsioak gauzatzerakoan BGAE-ek jarraitu beharko dituzten irizpideak segurtasun, errentagarritasun, likidezia, dibertsifikazio, barreiatze, moneta-kongruentzia eta epeen araberakoak izango dira, beren helburuak lortzeko egokiak direnak kontuan hartuta.
- c) BGAE-ek titulartasuna eta erabiltzeko askatasuna eduki beharko dituzte ondasun eta eskubideen gainean, non inbertsioak gauzatuko dituzten.

Era berean, BGAE-ek bazkide osoei eta onuradunei jakinarazi behar diete erakundeak inbertsioetan gizarte-, ingurumen-, etika- edo gobernu-konsiderazioak kontuan hartzen dituen. Ez baditu kontuan hartzen, zergatik ez dituen hartzen azaldu beharko du. Esparru horretan politika bat duenean, deskribatu egin beharko du, labur-labur behintzat, eta baztertzeko, integratzeko edo inplikatzeko estrategiak zehaztu beharko ditu. Aipatuko du, halaber, zein aktibotan aplikatzen den, eta, hala badagokio, inbertsio sozialki arduratsuen politika horren aplikazioa nola egiaztatuko den.

Nolanahi ere, BGAE-en araudiak egokitzen jo dituen aktiboetan bakarrik inbertitu behar dute BGAE-ek (cfr. 92/2007 Dekretuaren 11.3 artikulua). Inbertsioaren helburua ahalik eta errendimendu onenak lortzea da, bazkide eta onuradunekin dituzten pentsio-konpromisoak behar bezala betetzeko.

(H) Bazkideen prestakuntza

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen Federazioak emandako informazioaren arabera, prestakuntzaren arloan nabarmendu behar da 2019ko martxoan egin zela gizarte-aurreikuspen osagarriaren arloko oinarrizko hamargarren ikastaro presentziala, Eusko Jaurlaritzak sustatua eta federazio horrek antolatua, Deloitte enpresaren laguntzarekin. Horrez gain, Federazioak aldi berean behin antolatzen ditu BGAE-en inbertsioen kudeaketari buruzko ikastaro praktikoa.

2019an, Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundearen Federazioak 2020an irekian ikusi ahal izango diren prestakuntza-bideoen edizioa sustatu zuen. Halaber, Eusko Jaurlaritzaren laguntzarekin sustatu zuen BGAE-*ei* buruzko lehen Legearen 35. urteurrenari buruzko lanikidetzaliburu baten edizioa. Liburu hori ere modu librean eskuratu ahal izango da 2020an Federazioaren web-orrian (*www.epsu.org*).

- (I) Federazioa osatzen duten BGAE-en eta Federazioaren beraren gobernu-batzordeetako kideen prestakuntza

Federazioa osatzen duten BGAE-en eta Federazioaren beraren gobernu-batzordeetako kideek lanbide-kualifikazio, ezagutza eta esperientzia egokiak izan beharko dituzte, erakundearen kudeaketa ona eta zuhurra ziurtatzeko.

- (J) Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak bertan federatutako BGAE-en funtzionamenduari ematen dizkion hobekuntzak

Hauek dira Federazioak betetzen dituen eginkizunak, erakunde federatuei abantaila garbiak ematen dizkietenak:

- a) Erakunde federatuen ordezkari mota guztietako erakunde eta egoitzen aurrean, aurreikuspenaren interes orokorrei buruzko gaietan.
- b) Gizarte-aurreikuspen osagarriaren sektorea Gizarte Aurreikuspenaren Euskal Kontseiluan ordezkatzea.
- c) Borondatezko gizarte-aurreikuspenaren sustapena eta prestakuntza bultzatzea.
- d) Erakunde federatuen interes orokorrak defendatzea.
- e) Laguntza teknikoa eta juridikoa.

Halaber, Federazioari legez dagokio erakunde elkartuen edo horien eta bazkideen arteko gatazketan, hala badagokio, adiskidetzeginkizunak betetzea. Aipatu beharra dago, alabaina, orain arte sortutako gatazkek oso txikiak izan direla eta erraz konpondu direla.

- (K) Borondatezko gizarte-aurreikuspena bultzatu eta sustatzea

Borondatezko gizarte-aurreikuspena sustatzeari dagokionez, Eusko Jaurlaritzak Federazioarekin lankidetzan dihardu prestakuntzaren eta zabalkundearen arloan (prestakuntza-ikastaroak, jardunaldiak eta mintegiak, eta abar), eta ekimen horiek finantzatzen laguntzen du.

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak emandako informazioaren arabera, borondatezko gizarte-aurreikuspenaren sustapena eta zabalkundea, funtsean, honako hauen bidez bideratzen da: jardunaldiak eta mintegiak antolatzea; nazioko eta nazioarteko foroetan modu erregularrean parte hartzea; erakundeekiko eta komunikabideekiko harremanak areagotzea; eta prestakuntza-lana egitea (ikastaroak, bideoak, liburuak, etab.).

Erakunde federatuek, bestalde, mota guztietako publizitate-bitartekoak eta -euskarriak erabiltzen dituzte publizitate-jarduera egiteko.

(L) Estatuko eta nazioarteko erakundeekin konfederatzea

Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioa *Espainiako Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Mutualitateen Konfederazioko* kide nabarmena da, ordezkari bat du *PensionsEurope*, Europako pentsio-elkarte garrantzitsuenean, eta Europako Sektore Publikoko Pentsioen Elkarteko (*EAPSPI*) kidea da, behatzaile gisa.

(LL) BGAEa gizarte-bazterketa saihesteko mekanismo gisa

Enplegua eta, bereziki, gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonen enplegua sustatzea BGAE-en helburua ez bada ere, egia da BGAE-en babes-ekintzaren barruan luzaroko langabeziaren kontingentzia sartzen dela. Hau da, enplegua galtzea edo, langile autonomoen kasuan, jarduera etetea, baldin eta honako irizpide hauen arabera erregelamenduz garatuko diren baldintzak betetzen badira:

- a) Legez langabezia egoeran egotea, ordaindutakoaren araberako prestazioa kobratzen duela urtebetez, non eta ez zaion hori baino lehen prestazio hori amaitu.
- b) Ez bada ordaindutakoaren araberako langabezia-prestaziorik jasotzen, prestazioa berehalakoan jaso daiteke.

Sutearo Federazioan federatutako borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak

Haien izaerara hurbiltzea, ohiko aseguru-etxeetatik bereizteko

Sutearo Federazioan federatutako BGAEak ohiko aseguru-etxeen antzekoak dira, dagokion BGAEarekin sinatutako kontratuan ezarritako kasuen ondorioz aseguraturako ondasunetan sor daitezkeen kalteen aurrean erantzuten baitute, hala nola sutea, leherketa, tximista, euria, haizea, lapurreta eta harria, eta hirugarrenei eragin dakizkiekeen kalteen ondoriozko erantzukizun zibila kudeatzeaz ere arduratzen dira. Hala ere, desberdintasun nagusi hau dute:

- a) Sutearo Federazioan federatutako ermandadeak, edo “sutearoak”, ez dira konpainiak edo merkataritza-erakundeak, bazkideek osatu eta kudeatzen dituzten elkarri laguntzeko erakunde, elkarte edo taldeak baizik.

- b) Sutearo Federazioan federatutako sutearoen erabakiak bazkideen eskuetan daude. Bazkideak dira, elkarrekin eta biltzar bidez, laguntzen irismena eta beren eguneroko jarduna zuzentzen duten funtzionamendu-arauak erabakitzen dituztenak.
- c) Sutearo Federazioan federatutako sutearoen helburu soziala ez da irabazia lortzea, bazkideen ekarpenak sor daitezkeen ezbeharren gastuak eta kudeaketa-gastuak ordaintzeko erabiltzea baizik; gerakina bazkide bakoitzaren “polsan” geratzen da, haren izenean.
- d) Sutearo Federazioan federatutako sutearoak landa-eremuko baserriak edo etxebizitzak babestean oinarritzen dira, lehenik eta behin, eremu horretan eratu zirelako lehen ermandadeak, eta, bigarrenik, aseguru-etxe tradizionalak eskaintzen zituzten konponbideak ez zetozelako bat etxebizitza mota horien beharrekin.

Horrek guztiak erakusten du, zalantzarik gabe, zintzo betetzen dela gizarte-ekonomiako erakundeen lehen printzipio orientatzailea, pertsonak eta helburu soziala kapitalaren gaintetik nagusitzeari buruzkoa, BGAE horiek modu demokratikoan eta parte-hartzailean kudeatzen baitira.

Hurrengo atalean printzipio horretan sakonduko da, federazioaren antolaketa eta federatutako sutearo bakoitza kontuan hartuta.

Sutearo Federazioaren eta federatutako sutearo bakoitzaren antolaketa

Ondoren, Sutearo Federazioaren eta bertan federatutako BGAE bakoitzaren —sutearo edo ermandade deritze— antolaketa osatzen duten 8 kudeaketa-organoak bereizten dira.

(A) Federazioaren Batzar Nagusia

Federazioaren Batzar Nagusia sutearo federatu guztietako konpromisarioek osatzen dute (sutearoko bat eta 50 bazkideko beste bat; beraz, gutxienez SUTEAROKO 2 eta gehienez 6).

Batzar Nagusia da gai guztiak aztertu eta erabakitzeko organo gorena.

(B) Sutearo bakoitzaren Batzar Nagusia

Batzar Nagusia, bazkide guztiek osatua, erakundearen gobernu-organo gorena da. Bertan gai guztiak azter daitezke, eta bere erabakiek bazkide guztiak behartzen dituzte.

Sutearo bakoitza, federatuta dagoenez, Federazioaren mende dago hari lagatako kudeaketa-gaietan eta sutearo federatuen gehiengoak hartutako erabakietan. Sutearo bakoitzak ordezkarien edo konpromisarioen bitartez parte hartzen du Federazioaren Batzar Nagusian, afiliazioaren proportzioan.

(C) Zuzendaritza Batzordea

Sei sutearoren ordezkariak, Federazioko lehendakariak eta lehendakariordeak, Zaintza Kontseiluko ordezkari batek eta Sustapen Kontseiluko beste batek osatzen dute.

Kudeatzailtzak eta bulegoaren ordezkariak batek parte hartzen dute, eta txostenak eta idazkaritza-lanak egiten dituzte.

Batzarren artean Zuzendaritza Batzordeari dagokio Federazioaren zuzendaritza. Batzar Nagusiaren erabakiak betetzea eta betearaztea da haren lana, baita Federazioaren eta bazkideen kudeaketa egokiaz arduratzea ere, estatutuak eta legeria betez.

Urtean behin, gutxienez, sutearo bakoitzaren ordezkari batek osatutako Zuzendaritza Batzorde hedatua egiten da.

(D) Sutearo bakoitzaren Zuzendaritza Batzordea

Auzo edo eremu bakoitzeko ordezkari batek osatzen du, hurrenkera alfabetikoaren arabera txandakatuta. Ordezkari kopurua aldakorra da, afiliatutako pertsona kopuruaren eta auzo edo eremuen zatiketaren arabera. Gaur egun, sutearo bakoitzaren batzordea osatzen duten pertsonen kopurua 2 eta 13 bitartekoa da.

Batzarren artean, berari dagokio kudeatzeko Federazioari laga ez zaion guztiaren erantzukizuna.

Era berean, dagokionean, Federazioaren Zuzendaritza Batzordean parte hartzen du.

Eskualdeko bileretara, Federazioaren Batzorde hedatura eta Federazioaren Batzarrera joaten da, sutearo bakoitzari afiliazioaren arabera dagokion kopuruan.

(E) Sustatzaileen Kontseilua

8 pertsonak osatzen dute, ermandade edo sutearo sustatzaile bakoitzeko bat. Sutearoek beren filosofia mantentzeko zaintza da kide

horien egitekoa. Norabidea aldatzen dela ikusten badute, ezohiko Batzar Nagusirako deialdia egin dezakete.

(F) Zaintza Kontseilua

Lehendakari izan diren azken hiru pertsonak eta egungo lehendakariak eta lehendakariordeak, Sustatzaileen Kontseiluaren ordezkari batek eta Kudeatzailetza betetzen duen pertsonak osatzen dute. Federazioaren eta sutearoen eguneroko martxa zaintzea eta Gobernu Batzordeari laguntzea eta aholku ematea du eginkizun.

(G) Diziplina Batzordea

5 sutearoren 5 ordezkari osatzen dute, eta bazkideen arteko gatazka-harremanak ebaztea du eginkizun.

(H) Federazioaren kudeatzailetza eta bulegoa

Sutearo bakoitza ere kudeatzen duen taldea da, sutearoen Federazioari laga baitiote kudeaketa; hala, Federazioaren bulegoaren eskuetan uzten diren lan guztiak sutearo bakoitzaren izenean egiten dituen lanak dira era berean; beraz, haien kudeaketa-organoa ere bada.

Sutearoen eguneroko dinamikaren datu eta alderdi garrantzitsuenak

(A) Sutearoen datuak

Federazioan guztira 4.194 bazkide daude elkartuta, eta 5.069 dira horiek izenpetutako kontratuak.

Bazkide horiek sutearo edo ermandadeen inguruan elkartzen dira, eta, horiek, era berean, Sutearo Federazioa osatzen dute. Azpimarratu beharra dago bazkide guztiak bazkide aktiboak direla.

Azken urteotan (2015, 2016, 2017, 2018, 2019) 269 baja kontabilizatu dira, eta hiru izan dira, funtsean, ohiko arrazoiak: etxebizitza saltzea, lehiakideengana joatea eta jarraitzeko interesik ez izatea.

Sutearo Federazioan elkartutako sutearoetako bazkideek egindako ekarpenen zenbatekoari dagokionez, batez besteko ekarpena etxebizitzaren balioaren arabera kalkulatzen da: 900-1000 euro inguru aseguratutako milioi bakoitzeko.

Sutearo Federazioan federatutako sutearoetako bazkideek jasotako prestazioei dagokienez, 2019an 1.030.000 euro jaso zituzten, zuzeneko ordainketen bidez jaso gainera.

(B) Bazkideentzako informazioa

Sutearo Federazioak bere bazkideei informazioa bideratzeari dagokionez, adierazi beharra dago Federazioak urtero helarazten dituela bere kontuak Federazio eta ermandade mailan, baita gastua sortzen duten errealitate guztien berri eman ere. Eskubide eta betebeharrei eta prebentzio-neurriei dagokien informazio guztia ere helarazten du.

(C) Abantaila fiskalik edo zerga-abantailarik ez

Sutearo Federazioko bazkideek ez dute abantaila fiskalik edo zerga-abantailarik jasotzen bazkide izateagatik, ezta kontratuak izenpetzeagatik ere.

(D) Lankidetzatza, elkartasuna eta hurbiltasuna balio gisa

Federazioaren eta sutearoen balio korporatibo nagusiak lankidetzatza, elkartasuna eta hurbiltasuna dira, jarduteko printzipio gisa eta ohiko aseguru-etxeekiko elementu bereizgarri gisa ulertuta.

Sutearoek zuzenean kudeatzen dituzte ezbeharrak. Horregatik, hain zuzen ere, baliabideak kudeatzean, hurbiltasuna da eraginkortasunaren, efizientziaren eta berrikuntzaren adibiderik onena, bai erakundea barrurantz kudeatzean, bai ezbeharrak kanporantz kudeatzean.

Hurbiltasun hori, era berean, Federazioan eta sutearoetan parte hartzeko dauden mekanismoetan ere antzematen da: Batzar Nagusiaren bitartez parte hartzea eta bazkideen ekarpenak webgunearen, postaren eta beste bide batzuen bidez egitea, beti parte hartzeko bideak eskainiz.

(E) Sozialki arduratsuak ez diren inbertsioak

Federazioak gauzatzen dituen inbertsioak FINECOren bitartez egiten dira eta ez dira sozialki arduratsuak.

(F) Prestakuntzarik ez

Ez dago bazkideen prestakuntza espezifikorik prebentzioari buruzkoez gain, eta horrek eragina du aurrez deskribatutako gobernu-organoetan.

Horrek gatazka handia sortzen du une honetan gobernu-batzorde profesionalizatuak izatera behartzen duten lege-planteamenduekin.

(G) Dauden gatazkak

Dauden gatazkak, batez ere, ezbeharren eta etxeari/etxebizitzari buruzko arauen aplikazioaren ondorioz sortzen dira.

(H) Borondatezko gizarte-aurreikuspena bultzatu eta sustatzea

Sutearo Federaziotik borondatezko gizarte-aurreikuspena bultzatu eta sustatzeko modua oinarrizkoa da, «ahoz ahokoa» eginez eta aseguratutako etxebizitzak mantentzeko tradizioaren bidez, etxebizitza horiek eskualdatu arren.

Federaziotik garatzen diren publizitate-ekintza bakarrak soilik bazkideei zuzendutakoak dira, baita horiek mantentzeko egindakoak ere.

Botere publikoek ez dute Sutearo Federazioan sartuta dauden sutearoak sustatzeko, laguntzeko eta bultzatzeko neurririk; aitzitik, sutearoek gero eta zailtasun handiagoak dituzte beren gizarte-helburuekin jarraitzeko. Federazioak BGAE-en Lege berriarekin «homogeneizatzeko arriskuaz» hitz egiten du.

(I) Konfederaziorik ez Estatuko eta nazioarteko erakundeekin

Federazioa ez dago ez konfederatuta, ez inongo erakunderekin elkartuta, ez Estatuan ez nazioartean.

8.4. EZAUGARRIAK

Gizarte-ekonomiako erakundeen printzipio orientatzaileei loturik jardunbide egokitzat hartzeko modukotzat edo paradigmatikotzat jotzen diren lau kasu analizatuko dira atal honetan.

Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko lehentasuneko erakundeak eta planak

BGAE-en eta dagozkien gizarte-aurreikuspeneko planen barruan, 5/2012 Legearen berrikuntza gisa nabarmendu behar dira borondatezko

gizarte-aurreikuspeneko lehentasunezko erakundeak eta planak, gizarte-aurreikuspen osagarriak gerora izango duen garapenaren funtsezko elementu gisa eratzten dira-eta (cfr. Zioen azalpena, III. atala).

Gizarte-aurreikuspen osagarria EAEko herritarren artean hedatzeko bokazioa haien jatorria eta eraketa hitzarmen kolektiboetan edo enpresa-itunetan izatearekin identifikatzen da. Horietan, halaber, bazkideak sartzeraokan diskriminaziorik ez izatearen printzipioak agintzen du.

Era berean, alderdi soziala ekonomikoaren gaintik lehenesten dutela azpimarratu behar da. Izan ere, BGAE modalitate horren eta haren gizarte-aurreikuspeneko planen alde egiteak ordeztu handiagoak bermatzea dakar, babestutako kontingentziak gertatzen direnean, Gizarte Segurantzako Sistemaren ondorioz ematen diren prestazioen osagarri gisa; horrela, prestazioak nahikoak izatea eta ongizatea areagotzea ahalbidetuko da. Alde horretatik, prestazioaren nagusiki errenta moduan jasotzen da, egindako ekarpenak erreskatatzea eragozten da eta eskubide ekonomikoen mugikortasuna mugatzen da. Azken batean, prestazioek xede bat dute, argi eta garbi zehaztutako helburu soziala.

Hori guztia bat dator gizarte-ekonomiako erakundeen hirugarren printzipio orientatzailearekin, barneko eta gizartearekiko elkartasuna sustatzeari buruzkoarekin. Izan ere, Gizarte Segurantzaren Sistematik jasotako prestazioen osagarri diren prestazio batzuk bermatzeak, dagokion lehentasunezko BGAEko bazkide eta onuradunei mesede egiteaz gain, gizarte-babeserako partida publikoetan aurrezkoa sortzen du, tokiko garapenari laguntzen dio eta kalitatezko enpleguaren adierazpen garbia da.

Hala ere, eskumena duen administrazio-organoak BGAE bat lehentasunezkoztat jo dezan, beharrezkoa da BGAE hori enplegukoa izatea, 5/2012 Legean ezarritakoaren arabera eratztea (cfr. 12. artikulua) eta gizarte-aurreikuspeneko lehentasunezko planak soilik barne hartzea (cfr. 5/2012 Legearen 11. artikulua). Zehazki, enpleguko gizarte-aurreikuspeneko planetako batzuk izango dira lehentasunezkoak, hain zuzen ere, 5/2012 Legean ezarritako prozeduraren arabera sortu (cfr. 42. artikulua) eta honako baldintza hauek betetzen dituztenak (cfr. 14. artikulua):

- a) Inor ez diskriminatzeko printzipioa. Gizarte-aurreikuspeneko lehentasunezko planetan, gutxienez urtebeteko antzintasuna daukaten langile guztiek izan behar dute bazkide osoak izateko aukera, baita lan-harreman berezia dutenek ere; kooperatiben eta lan-sozietateen kasuan, bazkide langile edo laneko bazkide guztiek; eta langile autonomoen kasuan, kolektibo osoak.
- b) Gutxienez zertatik babestu beharko duten. Gutxienez, kontingentzia hauek estali beharko dituzte: erretiroa, heriotza eta

- baliaezintasuna edo ezintasun iraunkorra (lan-harremana amaitzea baldin badakar), edo parekoak.
- c) Alde biek egin beharreko ekarpena. Negoziazio kolektiboan zehaztuko da zenbateko ekarpenak egin behar diren, eta bazkide babesleen eta bazkide osoen artean egin beharko dira. Baina, autonomoen kasuan, edo –kooperatibetan eta lan-sozietateetan— bazkide langileen edo laneko bazkideen kasuan, planeko erregelamenduan zehazturik datozenak izango dira gizarte-aurreikuspeneko planera egin beharreko ekarpenak.
 - d) Mugikortasuna. Eskubide ekonomikoak inora mugitzekotan, enpleguko gizarte-aurreikuspeneko lehentasunezko beste plan batzuetara izan beharko du, ez beste inora.
 - e) Erreskaterik ez. Dirua erregelamenduetan zehazturik dauden kontingentzietatik babesteko besterik ez da izango. Eskubide ekonomikoak ezin dira aurretiaz itzuli.
 - f) Prestazioak. Erretiroek, heriotzek eta baliaezintasunek edo lan-harremana amaitzea dakarten ezintasun iraunkorrek eragiten dituzten prestazioak estatutuetan edo erregelamenduetan zehaztuta dagoen moduan jasoko dira. Biziarteko errenta modura aitortu eta ordainduko dira, baina bada finantza-errentak ordaintzeko aukera ere —gutxienez hamabost urtez iraun beharko du—, umezurtz-prestazioetan izan ezik. Salbuespen modura, bada beste aukera bat ere, prestazio horiek kapital modura jasotzea. Izan beharko du estatutuetan edo erregelamenduetan jasotako egoeretan, edo errenta ez denean erregelamenduetan zehazturik datozen ehunekoetara edo kopuruetara iristen. Gainerako prestazioak planeko erregelamenduan zehazturik dagoen moduan jasoko dira.
 - g) Jarraipen-batzordea. Plana lehentasunezkoa izatea nahi baldin bada, enpleguko gizarte-aurreikuspeneko plana taxutzen duten akordioetan, jarraipen-batzorde paritario bat osatu beharra ere aurreikusi beharko da (alegia, aldeek ordezkari-kopuru bera), non eta ez diren hiru baldintza hauek betetzen: plana borondatezko gizarte-aurreikuspeneko lehentasunezko erakunde baten barruan egotea; plan hori erakundeak duen bakarra izatea; eta erakundearen gobernu-batzordea paritarioa izatea. Plan edo erakunde batzuetan ez da derrigorra izango jarraipen-batzordea edo gobernu-batzordea paritarioa izatea, hain zuzen ere, autonomoentzako edo kooperatibetako eta lan-sozietateetako bazkide langileentzako edo laneko bazkideentzako erakunde edo planetan.

- h) Izena. Artikulu honetako baldintzak betetzen baldin badituzte, enpleguko gizarte-aurreikuspeneko planek, jatorriz duten izenari, «lehentasunezko» erantsi beharko diote.

Kudeaketa gardena, demokratikoa eta parte-hartzaileak borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeen gobernu-organoetan

BGAE-en gobernu-organoen kudeaketa ezin hobeki egokitzen zaio gizarte-ekonomiako erakundeen lehen printzipio orientatzaileari, hau da, pertsonak eta helburu soziala kapitalaren gainetik nagusitzeari, eta, besteak beste, kudeaketa garden, demokratiko eta parte-hartzailean gauzatzen da (cfr. 5/2011 Legearen 4.a artikulua).

Hala, BGAE-ek beren antolaketa eta jarduteko eraren barne-kontrolako prozedurak izan behar dituzte, baita inbertsioen arriskuen kudeaketa kontrolatzeko prozedurak ere. Gainera, erakunde horien kudeaketa eta kaudimenaren kontrolean parte hartzeko egiturak eduki behar dituzte. Nolanahi ere, urtero, batzar nagusiak borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeek ezarritako barne-kontrolerako mekanismoak egokiak diren adierazi beharko du, kanpo-auditoretzak horretarako prestatutako txostena onartuta (cfr. 5/2012 Legearen 56.1 artikulua).

Era berean, BGAE-en estatutuek bermatuko dute aurreikuspen-planetako ordezkariak erakundearen gobernu-organoetan parte-hartze eraginkorra izatea. Ordezkarien kopurua eta izaera zehazteko, daukaten ondarearen bolumena, bazkide-kopurua edo ordezkaritzari lotutako bestelako arrazoizko gorabehera edo ezaugarriak hartuko dira kontuan (cfr. 5/2012 Legearen 56.2 artikulua).

Nabarmendu beharra dago, berdintasun-printzipioaren mesedetan, banakako BGAE-ek, batzar nagusiaren bidez, bazkidearen defendatzailea izendatu beharko dutela; modu profesionalean eta bazkide babesle edo sustatzailearengandik bereiz, bazkide arrunten eta onuradunen eskubideak zainduko ditu defendatzaileak, eta bazkideek beren gogoz aurkezten dizkioten erreklamazioak ebatziko ditu (cfr. 5/2012 Legearen 57.2 artikulua). Izen handiko erakunde edo aditu independenteak, arlo honetako ezagutza ekonomiko-finantzarioa edo juridikoa dutenak, izendatu beharko ditu erakundeak bazkidearen defendatzaile izateko, eta defendatzaile horien izendapenaren eta funtzionamenduaren gastuak eta ordainsariak inola ere ez dituzte ordainduko erreklamatzailleek eta ez dute eraginik izango gizarte-aurreikuspeneko planei atxikitako ondarean (cfr. 203/2015 Dekretuaren 53. artikulua, 2. eta 3. apartatuak).

Bestalde, BGAEaren kudeaketaren gardentasuna, borondatezko gizarte-aurreikuspeneko araubidearen informazio-printzipioa den aldetik (cfr. 5/2012 Legearen 2.c artikulua), bazkideei eta onuradunei behar duten informazio guztia ematean datza. Gainera, gardentasun hori ahalik eta gehien bermatzeko, BGAE batek gardentasun-arauak eta bazkideak babestekoak edo jardunbide egokiak behin eta berriz edo larriki urratzen dituela erakusten duten zantzuak daudenean, Eusko Jaurlaritzako Ogasun eta Ekonomia Sailak behar diren neurriak hartuko ditu, gainbegiratze-prozeduraren esparruan dagokionaren arabera (cfr. 203/2015 Dekretuaren 54.4 artikulua).

Borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeek eratutako funtsen inbertsio sozialki arduratsuak

BGAE-en gobernu-batzordeak, inbertsio-printzipioen aitorten idatzia onartu eta, aldian-aldian, berrikusi beharko du. Idatzi horretan, gizartearekiko arduratsuak diren inbertsioei buruzko politika jasoko da, edo politika hori ez izateko arrazoiak. Betekizun horrekiko salbuespenak arautuko dira, BGAE-en funtsen bolumen txikia dela-eta edo jardueraren ezaugarriak direla-eta (cfr. 5/2012 Legearen 60.2 artikulua). Nolanahi ere, gobernu-batzordeak funtsak zuhurtziaz, profesionaltasunez eta arduraz inbertitu behar ditu beti (cfr. 5/2012 Legearen 54.e artikulua).

Beraz, argi dago bat datorrela gizarte-ekonomiako erakundeen hirugarren printzipio orientatzailearekin: barneko eta gizartearekiko elkartasuna, tokiko garapenarekiko konpromisoa, gizonen eta emakumeen arteko aukera-berdintasuna, gizarte-kohesioa, gizarte-bazterketa jasateko arriskuan dauden pertsonak gizarteratzea, enplegu egonkorra eta kalitatezkoa sortzea, bizitza pertsonala, familia eta lana uztartzea eta jasangarritasuna ahalbidetuko dituen (cfr. 5/2011 Legearen 4.c artikulua).

Gainera, aurrez adierazitakoarekin bat, eta borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeen jarduera jakin batzuk arautzeko maiatzaren 29ko 92/2007 Dekretuaren arabera, BGAE jakin batzuek nahitaez jakinarazi behar diete bazkide arruntei eta onuradunei, BGAEak inbertsioak egiten dituenean, kontsiderazio sozialak, etikoak edo gobernu korporatibokoak kontuan hartzen dituen ala ez. Gainera, ez baditu kontuan hartzen, zergatik ez dituen hartzen azaldu beharko du. Esparru horretan politika bat duenean, aldiz, deskribatu egingo du, labur-labur behintzat, eta baztertze, integratzeko edo inplikatzeko estrategiak zehaztu beharko ditu. Aipatuko du, halaber, zein aktibotan aplikatzen den, eta, hala badagokio, inbertsio sozialki arduratsuaren politika horren aplikazioa nola egiaztatuko den (cfr. 4.1.i artikulua).

Zehazki, honako BGAE hauek dira (cfr. 1. artikulua, 1. eta 2. apartatuak):

- a) Erretiro, heriotza, ezintasun iraunkor, langabezia edota gaixotasun larriko gizarte-aurreikuspeneko planak batzen dituztenak, betiere ulertuta erakunde horien kideak direla bazkide babeslearekin lan lotura gordetzen edo gorde dutenak edo kooperatiba-elkarteen eta lan-elkarteen alorreko (enplegu-modalitatea) langile-bazkideak edo lan-bazkideak; edo, bestela, gizarte-segurantzako edozein araubidetan edo sistema publikoaren alternatiba diren mutualitateetan kotizatzen ari direlarik elkarren artean lan-harremana edo elkartezko lotura dutenak (modalitate elkartua).
- b) Beste edozein BGAE, baldin eta, erakunde horretan sartuta egonik, pertsona fisikoak diren bazkide arruntentzat eta onuradunentzat haren bazkide babesleak edo sustatzaileak (finantza-erakundea) garatzen baditu aurreko letran azaldutako estaldura-jarduerak (banakako modalitatea).

Alde horretatik, herrialdeko BGAE garrantzitsuenak inbertsio sozialki arduratsuekin (ISA) konprometituta daude. Hala, positiboki baloratzen dute Ingurumenaren (I), Gizartearen (G) eta Gobernantza Onaren (G) faktoreak funtsezko analisisian integratzea, bai barne kudeaketan bai kanpoko kudeatzaileen hautaketan, Grapen Jasangarrirako Helburu Globalak (GJH) lortzen laguntzeko. Horixe da Lagun Aro, Elkarkidetza eta Geroa BGAE-en kasua.

Adibide gisa, Geroa BGAEk 2019. urtean inbertsio sozialki arduratsuan gauzatu duen politika azalduko dugu ondoren (<http://www.geroa.eus/userfiles/file/docs/ESTATUTOS/PRI.pdf>).

Funtsak inbertitzaileekin ingurumenaren, gizartearen eta gobernu onaren (IGG) alderdiak kontuan hartzeko politikak bultzatuta, epe ertain eta luzeko errentagarritasun/arrisku binomio hobea erakusten duten konpainien aldeko apustua egiten du. Horretarako, IGG rankingak erabiltzen ditu, baita konpainien finantzaz kanpoko hainbat adierazle eta informazio ere. Horiek bidea ematen diote haien bilakaera trazatzeko eta lehiakideekin alderatzeko. Horren arabera, Geroa BGAEk bere inbertsio-unibertsoetik kanpo uzten ditu gatazka larria⁴ duten konpainiak edo Nazio Batuen Mundu Itunaren 10 printzipioak, 1999koak, giza baliabideen,

⁴ Ingurumenarekin, gizarte-erantzukizunarekin eta gobernu korporatiboarekin zerikusia duten faktoreekin erlazionatuta dauden eta konpainiak eraginpean hartzen dituzten gorabeherak hartu behar dira gatazka larritzat. Ildo horretan, Geroa BGAEk gatazka larritzat jotzen ditu IGG ebaluazioko Sustainalytics agenzia 5. mailarekin kalifikatzen dituenak.

lanaren, ingurumenaren eta ustelkeriari kontra egitearen ingurukoak, betetzen ez dituztenak.

Urtero egiten du hiru hilez behingo kontrola, zorroaren IGG kalifikazioa egiaztatzeko. Era berean, konpainiaren batek alderdi horiekin erlacionatutako gatazka larriren batean parte hartu duen aztertzen du, eta Nazio Batuen Mundu Itunaren 10 printzipioak betetzen direla zaintzen du. Gorabeherarik izanez gero, Inbertsioen Batzordeak elkarriketa aktiboari ekin diezaioke konpainiarekin, egoera ulertu eta baloratu ahal izateko, eta hura konpontzeko edo zorroan mantentzeko egokia ez dela deklaratzeko epe bat ematen die. Hala, 2019ko ekitaldian, bi konpainia ez-gai deklaratu ditu eta, ondorioz, posizioak desegin ditu. Era berean, Geroa BGAEk konpainia jakin batzuen jarraipena egiten du, gatazka larriaren mailan ez badaude ere edo Mundu Itunaren printzipioak urratzera iristen ez badira ere, zaintzapean eduki behar dituela deritzo-eta.

Azkenik, inbertsio sozialki arduratsuari dagokionez jardunbide egokienak erabiltzen dituzten erakunde kudeatzaileak hautatzen ditu: inbertsioetan IGG irizpideak txertatzen dituztenak, inbertsio arduratsurako 6 printzipioen (PRI) 6 sinatzaile izatea lehenetsita.

Etorkizunari begira, 2019ko ekitaldian Geroa BGAEn lanean aritu dira inbertsio sozialki arduratsuen arloan aurrera egiteko, eta hainbat tresna probatu dituzte haren zorroen analisia eta kontrola hobetzeko. Probaldi horrek balio izan du datorren 2020ko ekitaldirako politika zehatzagoa sortzeko. Hain zuzen, ekitaldi horretan aurrera egiten jarraitzeko konpromisoa hartu du Geroa BGAEk. Alde horretatik, IGG informazio-hornitzaile baten zerbitzuak kontratatu ditu. Bere inbertsio-zorroko IGG alderdien analisia eta kontrola indartzea ahalbidetuko duen tresna bat garatzen ari da hornitzaile hori.

Etorkizuneko hobekuntza gisa, esan daiteke klima-modulu bat garatzen ari dela, zorroko karbono-isuriak eta, orobat, Geroa BGAE eraginpean har dezaketen klima-aldaketarekin erlacionatutako arriskuak eta aukerak monitorizatu ahal izateko. Era berean, bere inbertsioek gizartean duten inpaktua monitorizatzeko eta inbertsioak Nazio Batuen Garapen Jasangarrirako 17 Helburuekin lerrokatzeko aukera emango duten moduluak sortzen ari da.

Geroa BGAEk erabiltzen dituen adierazle nagusiak honako taula honetan jasotzen dira:

76. ilustrazioa. GEROA BGA Eren adierazle nagusiak

Principales indicadores

CLASE DE ACTIVO	POLÍTICA	OBJETIVO	RESULTADO 31/12/2019
Renta fija de deuda pública y organismos gubernamentales	Países con puntuación superior a 70 en ranking "ESG Country Risk"	Min 95%	100%
Renta fija corporativa, renta variable y convertibles	Países con puntuación superior a 70 en ranking "ESG Country Risk"	Min 95%	99,87%
	ASG Ranking de Sustainalytics o RobecoSAM: Puntuación superior a 70.	Min 50%	72,72% (de los que tienen ranking)
	MEDIO AMBIENTE	Informativo	73,22% (Ranking Sustainalytics/RobecoSAM:70) 98,01% (CDP Climate Score = 4)
	SOCIAL	Informativo	72,68% (Ranking Sustainalytics/RobecoSAM:70)
	BUEN GOBIERNO	Informativo	66,97% (Ranking Sustainalytics/RobecoSAM:70) 68,96% (CDP Climate Score = 4)
	Exclusión por comportamiento: Posiciones de aquellas compañías que incumplan alguno de los principios de Global Compact y/o los que tienen una controversia de nivel 5.	0% (salvo que deshacer posiciones sea perjudicial para el socio)	2 Compañías declaradas NO APTAS durante el ejercicio
	Controversias de nivel 4 o valores en vigilancia.	-	26 Compañías en vigilancia
Bonos Verdes/Bonos Sostenibles.	-	5 Bonos (10.000.000€)	
Fondos (Renta fija, Renta variable...) ETF o Inversiones a través de sociedades Capital Riesgo	Las entidades gestoras deben incorporar criterios ASG	Min 75%	97,70%
	Las entidades gestoras signatarias de UNPRI	Min 75%	96,96%
	Exclusión por comportamiento.	0	0 gestoras afectadas
Depósitos, cuentas corrientes, IPF, divisas...	Calificación ASG por Sustainalytics o RobecoSAM.	Min 75%	88,09% *El 91,61% tiene una puntuación superior a 70
Productos estructurados y derivados	Calificación ASG por Sustainalytics o RobecoSAM.	Min 75%	Estructurados 91,82% *El 100% tiene una puntuación superior a 70 Futuros y opciones 100% *El 100% tiene una puntuación superior a 90

*Ranking de Sustainalytics o RobecoSAM. Puntuación de 0 a 100, siendo 100 mejor puntuación. Mide posicionamiento de las empresas en términos de ASG (Medio ambiente, social, Buen gobierno)
 *CDP Climate Score (1-5) siendo 5 el mejor. Mide nivel de compromiso de la empresa con la mitigación, adaptación y transparencia del cambio climático.
 *ISS QualityScore: (1 a 10) siendo 1 el mejor. Es el Rating general asignado por el Institutional Shareholder Services (ISS) a las prácticas de gobierno de la compañía.

Los porcentajes que se muestran se han calculado sobre las compañías de las que disponemos dato.

Desgaitasuna duten pertsonen aldeko gizarte-aurreikuspeneko planak

Maila jakin bateko desgaitasun fisikoa edo sentsoriala duten pertsonen aldeko gizarte-aurreikuspeneko planak eta ezintasuna judizialki aitortu dieten —ezintasun-maila gorabehera— desgaitasuna duten pertsonen aldekoak dituzten BGAEak existitzeko aukera (cfr. 5/2012 Legearen hirugarren xedapen gehigarria) guztiz bat dator gizarte-ekonomiako erakundeen hirugarren printzipio orientatzailearekin: barneko eta gizartearekiko elkartasuna, tokiko garapenarekiko konpromisoa, gizonen eta emakumeen arteko aukera-berdintasuna, gizarte-kohesioa, gizarte-bazterketa jasateko arriskuan dauden pertsonak gizarteratzea, enplegu egonkorra eta kalitatezkoa sortzea, bizitza pertsonala, familia eta lana uztartzea eta jasangarritasuna ahalbidetuko dituen.

Gainera, plan horietarako ekarpenak desgaitasuna duen pertsonak berak nahiz hirugarren mailara arteko ahaidetasun zuzena edo zeharkakoa

duen batek egin ahal izango ditu, baita ezkontideak edo desgaitua zaintzan edo harreran bere kargura duen batek ere (cfr. 5/2011 Legearen 4.c artikulua).

Azkenik, Euskadiko Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakundeen Federazioak azpimarratu duen moduan, ezin da ahaztu BGAE-en babes-ekintzaren barruan ezintasun iraunkorraren eta mendekotasunaren kontingentziak sartzen direla, eta horien onuradunak desgaitasun-egoeran egon ohi direla.

8.5. ETORKIZUNeko ERRONKAK

BGAEak tresna ezin hobeak dira EAEn borondatezko gizarte-aurreikuspena orokortzea lortzeko, eta horretarako behar besteko gaitasuna dute gainera. Lehentasunezko BGAEak dira bereziki aproposak. Erronka nagusi hori dute, baina hori lortzeko ezinbestekoa da botere publikoak eta eragile sozialak erabakitasunez inplikatzea.

Ahalegina egin beharko litzateke banakako BGAE-en prestazioak errenta moduan kobratzea sustatzeko, BGAE-en helburu soziala baita Gizarte Segurantzak ordaintzen dituen aldizkako pentsioak behar besteko zenbatekoan osatzea.

Tamaina edo dimentsio handiagoko enpleguko BGAEak sortzea bultzatu beharko litzateke, haien ondarea handitzeko, inbertsioak dibertsifikatzeko, eta funtsak bazkideen eta onuradunen artean gehiago eta hobeto banatzea lortzeko.

BGAE-ei aplikatu beharreko indarreko zerga-araubidea berrikusi egin beharko litzateke, ekarpenen murrizketa-mugak behatuta edo, halakorik ezean, lehendik dagoenaren pareko zerga-onura ezarrita, baita errenta gisa ordaindutako ordainketen tributazioa hobetuta ere, errenta jasotzeko beste modu batzuk bezain erakargarria izan dadin behintzat. Halaber, lehentasunezko enpleguko BGAEak zerga-arloan hobetu beharko lirateke, Euskal Autonomia Erkidegoan gizarte-babes osagarria orokortzeko tresna egokiak diren aldetik.

Ikusgaitasun handiagoa eman beharko litzaieke kontingentzia pertsonalik babesten ez duten BGAE-ei, gizarte-ekonomiako erakundeak diren aldetik, eta behar bezala sustatu. Era berean, kontingentzia pertsonalak babesten dituzten BGAE-etara egokitu beharko lirateke, ahal den neurrian, honako alderdi hauetan: abantaila fiskalak edo zerga-abantailak, inbertsio sozialki arduratsuak, bazkideen prestakuntza, eta Estatuan edo nazioartean egon daitezkeen antzeko beste elkarte batzuetara

irekitzea, jardunbide egokiak trukatzeko eta inplementatzeko eta interes komunak defendatzeko.

8.6. ONDORIOAK

BGAEak euskal herriaren espiritu “komunitaristaren” adierazpide eguneratua dira, eta beren bazkideak eta onuradunak haien bizitza, baliabideak edo jarduera arriskuan jar ditzaketen gertakarietatik behar beste babesteko modua lortzea dute helburu sozialtzat. Zehazki, gizarte-aurreikuspeneko mutualismoaren eta iraganean hura praktikatzan zuten erakunde mutualisten bertsio eguneratua osatzen dute.

BGAE-ek Konstituzioaren 41. artikuluan, *in fine*, Euskal Autonomia Erkidegoko Estatutuaren 10.23 artikuluan, 5/2012 Legean eta 203/2015 Dekretuan aurkitzen dute oinarri juridikoa.

BGAEak gizarte-ekonomiako erakundeak dira, bat baitatoz haien portaera inspiratzen duten printzipio orokorrekin, Gizarte Ekonomiari buruzko Legean (martxoaren 29ko 5/2011 Legea) aintzat hartzen direnekin, hain zuzen.

BGAEak euskal pentsio-funtsak dira, eta beren erregulazioan ezartzen diren berezitasunetan dago funts horiekiko desberdintasuna.

Enpleguko BGAEak dira, lehentasunezkoak bereziki, BGAE orok berezkoa duen helburu soziala hobeto betetzen dutenak, bazkide gazteagoak sartzeko aukera ematen dute-eta —horrek garrantzi handia du ekarpenei dagokienez—. Gainera, prestazioak errenta moduan ematen dituzte, eta, horrek, aberastasuna banatzearen ikuspuntutik, Gizarte Segurantzaren prestazioak hileru osatzea ahalbidetzen du. Egia esan, bi kontzeptu horiek batzearen, hau da, arlo pribatua eta publikoa uztartzearen ondorioz, errazagoa da behar besteko babesa lortzea, eta dagokion kontingentzia gauzatzearen ondorioz jaso ez diren errenten ordezkapen-tasa ahalik eta parekoena lor daiteke. Beraz, hori da sustatu behar den BGAE modalitatea.

Kontingentzia pertsonalik babesten ez duten BGAE-ek, helburu sozial garrantzitsua izan arren, ikusgaitasun urria dute gizartean. Aseguru-etxeen antzekoak dira, aseguratuek beren ondasunetan jasaten dituzten kalteen aurrean erantzuten baitute, baina haietatik bereizten dira kudeaketa-moduan eta irabazi-asmorik gabeko izaeran. Gainera, berezkoak dituzten lankidetzak, elkartasun- eta hurbiltasun-balioak nabarmendu behar dira. Sutearo Federazioa eta bertan federatutako sutearoak horren guztiaren adibide bikaina dira.

Kontingentzia pertsonalik babesten ez duten BGAE-ek antolaketa eta kudeaketa demokratikoa eta bazkideei emandako informazioaren

gardentasuna bereizgarri badituzte ere —kontingentzia pertsonalak babesten dituzten BGAE-ekin gertatzen den bezalaxe—, ez dute abantaila fiskalik edo zerga-abantailarik, ez dute inbertsio sozialki arduratsurik gauzatzeko, ez diete bazkideei prestakuntza egokia ematen, ez dute sustapenerako laguntza instituzionalik, eta ez daude Estatuko eta nazioarteko erakundeekin konfederatuta. Hortaz, alderdi horietan guztietan, kontingentzia pertsonalak babesten dituzten BGAE-etatik urruntzen dira.

8.7. ERREFERENTZIAK ETA ITURRIAK

- ARRIETA IDIAKEZ, F. J. (2007). La Seguridad Social de los trabajadores del mar en el Derecho español. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco.
- ARRIETA IDIAKEZ, F. J. y LÓPEZ RODRÍGUEZ, J. (2012). Euskal Herriko Gizarte-Ekintza. Iraganeko oinarrietatik etorkizuneko ahalbideetara. In *Jado: Boletín de la Academia Vasca de Derecho*, (23).
- ARRIETA IDIAKEZ, F. J. (2014). Concreción de las entidades de la Economía Social. *REVESCO*, (116) 33-56. https://doi.org/10.5209/rev_REVE.2014.v116.45717
- EUSKO JAURLARITZAKO FINANTZA POLITIKAKO ZUZENDARITZA (2018). *Gizarte Aurreikuspen Osagarriaren Txostena 2018* “Gizarte Aurreikuspen Osagarria Euskal Autonomia Erkidegoan (bigarren eta hirugarren zutabea) - Laburpena”.
- ETXEBARRIA ETXEITA, I. (2006). La evolución de la previsión social en Euskadi: situación actual y perspectivas de futuro. Las nuevas propuestas normativas y fiscales. *Boletín de Estudios Económicos*, LXI(187) 75-90.
- PANIAGUA ZURERA, M. (2011). *Las empresas de la economía social. Más allá del comentario a la Ley 5/2011, de Economía Social*. Barcelona: Marcial Pons.
- PAZ CANALEJO, N. (2012). *Comentario sistemático a la Ley 5/2011, de Economía Social*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- PÉREZ DE URALDE, J. M. (2012). Ley 5/2011, de 29 de marzo, de Economía Social: ¿su aplicación es cosa de todos? (pregunta retórica). *Deusto Estudios Cooperativos*, (1) 79-92.
- SÁEZ FERNÁNDEZ, F. J., SÁNCHEZ MARTÍNEZ, M. T. & LÓPEZ CASTELLANO, F. (2006). El mutualismo de previsión social y los sistemas de protección complementarios. Madrid: Civitas.
- UNAMUNO, M. (1902). Aprovechamientos comunes; Lorra; Seguro mutuo para el ganado, etc. En *Derecho consuetudinario y economía popular de España* (COSTA y MARTÍNEZ, J.). Barcelona: Manuel Soler.
- URRUTIA, J. R. & MANRIQUE, F. (2011). Evolución y retos de la previsión social voluntaria en Euskadi. En *VVAA. El Estado de bienestar en la encrucijada: nuevos retos ante la crisis global* (pp.180-191). Vitoria-Gasteiz: Federación de Cajas de Ahorros Vasco-Navarras (FCAVN).
- VÍCARIO y DE LA PEÑA, N. (1901). *Derecho consuetudinario de Vizcaya*. Madrid: Imprenta del Asilo de Huérfanos del Sagrado Corazón de Jesús.